

Metsämörriohjaajan peruskurssin hyödyntäminen Limingan var- haiskasvatuksessa

Dagmar Koivula

Sosiaalialan opinnäytetyö
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK)

KEMI 2014

TIIVISTELMÄ

KEMI-TORNION AMMATTIKORKEAKOULU, Koulutusala

Koulutusohjelma:	Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyön tekijä(t):	Dagmar Koivula
Opinnäytetyön nimi:	Metsämörriohjaajan peruskurssin hyödyntäminen Limingan varhaiskasvatuksessa
Sivuja (joista liitesivuja):	65 (11)
Päiväys:	21.10.2014
Opinnäytetyön ohjaaja(t):	Heidi Pyyny ja Kaisu Vinkki
<p>Limingan kunta järjesti lakisääteisenä täydennyskoulutuksena Metsämörriohjaajan peruskurssin osalle varhaiskasvatuksen työntekijöistään. Koulutus järjestettiin kesälä 2013. Opinnäytetyössäni kuvaan tämän Metsämörriohjaajan peruskurssin käyneiden Limingan varhaiskasvattajien metsämörri toimintaa ja sitä, kuinka he ovat hyödyntäneet kyseistä koulutusta työssään. Opinnäytetyöni tarkoituksena on kuvata, kuinka koulutusta on hyödynnetty ja antaa tutkimustulosten kautta ideoita myös muiden käyttöön.</p> <p>Teoreettisessa viitekehyksessä käsitellään varhaiskasvatusta, ympäristökasvatusta, metsämörri toimintaa sekä Limingan kunnan varhaiskasvatuksen eri piirteitä.</p> <p>Tutkimusotteeni on sekä kvantitatiivinen että kvalitatiivinen. Käytin opinnäytetyöni tiedonhankinnassa itse laatimaani kyselylomaketta. Kyselylomakkeen sai 19 varhaiskasvatuksen työntekijää. Vastattuja lomakkeita palautui minulle takaisin 15 kappaletta. Analysoin jokaisen kysymyksen vastaukset luokitellen ne omiin luokkiin sen mukaan, minkälaisia yhtäläisyyksiä vastauksista löytyi.</p> <p>Kyselylomakkeiden vastausten mukaan Metsämörriohjaajan peruskurssin käyneet kasvattajat työskentelivät eri tehtävänimikkeillä ohjaten eri-ikäisiä lapsiryhmiä. Saa- duista vastauksista välittyi työntekijöiden innokkuus ohjaamaansa metsämörri toimintaa kohtaan. Työntekijät ovat kokeneet saaneensa käytännönläheistä tietoa ja materiaalia metsämörri toimintaansa. Osa heistä oli kokenut myös haasteita toiminnassaan. Työntekijät kuvasivat omia metsämörriretkiään ja niistä ilmeni, että he olivat varioi- neet koulutuksessa saatua materiaalia omiin lapsiryhmiin sopivammaksi. Yhteistyötä ja yhteisiä ideariihiä toivottiin, jotta Limingan kunnassa toteutettava metsämörri toi- minta saisi yhdenmukaisempia piirteitä ja työntekijät saisivat suunnitella toimintaa myös yhdessä. Kuntaan toivottiin myös lisäkoulutusta.</p>	
Asiasanat:	metsämörri, ympäristökasvatus, varhaiskasvatus, Limingan kunta

ABSTRACT

KEMI-TORNIO UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES, Education

Degree programme:	Bachelor of Social Services
Author(s):	Dagmar Koivula
Thesis title:	
Pages (of which appendixes):	65 (11)
Date:	21.10.2014
Thesis instructor(s):	Heidi Pyyny and Kaisu Vinkki
<p>The municipality of Liminka organized a basic course in directing Metsämörri-activity. A group of their early childhood educators participated on this course. The course was held in the summer of 2013. In my thesis I describe the educators' way of directing Metsämörri-activity and how they have made use of the knowledge they have got from this particular course. The goal of my thesis is to describe the way the workers have made use of the knowledge and to give material and ideas to other people by using the results of my thesis.</p> <p>The theoretical framework deals with early childhood education, environmental education, Metsämörri-activity and different aspects in the early childhood education in Liminka.</p> <p>The research is both quantitative and qualitative. I designed a questionnaire and retrieved information with it. The questionnaire was given to 19 early childhood educators. I received fifteen filled questionnaires. I analyzed the answers by dividing them into categories depending on their similarities.</p> <p>According to the results the educators worked with different work titles guiding groups of different aged children. The responses received showed the employees' enthusiasm in directing the Metsämörri-activity. The employees have experienced receiving practical information and material for their Metsämörri-activity. Some of them had also experienced challenges in their activities. The workers described their own Metsämörri-excursions. They indicated that they had varied the material to be more appropriate for their own groups of children. The employees hoped that in the future they could have cooperation and mutual brainstorming. They hoped that the Metsämörri-activity would be more similar and the educators could plan the activities together. Additional training was also hoped.</p>	
Asiasanat: metsämörri-education, environmental education, early childhood education, the municipality of Liminka	

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	3
ABSTRACT	4
1 JOHDANTO	6
2 VARHAISKASVATUS.....	8
2.1 Varhaiskasvatuksen määrittelyä.....	8
2.2 Varhaiskasvattajat	9
2.3 Varhaiskasvatuksen lakisääteiset koulutukset	9
3 LIMINGAN KUNTA.....	11
3.1 Limingan kunnan varhaiskasvatuspalvelut	11
3.2 Limingan kunnan esiopetus.....	12
4 YMPÄRISTÖKASVATUS	14
4.1 Ympäristökasvatus varhaiskasvatuksessa	14
5. METSÄMÖRRITOIMINTA	16
5.1 Metsämörritoiminta ennen ja nyt	16
5.2 Metsämörritoiminnan ryhmät.....	17
6. OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN.....	19
6.1 Opinnäytetyösuunnitelmasta ja tutkimuskysymysten tarkentumisesta.....	19
6.2 Opinnäytetyöni tutkimusmenetelmä ja tutkimuskysymykset	20
6.3 Aineistonhankinta	21
6.4 Aineiston analyysi.....	23
6.5 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus.....	24
6.6 Opinnäytetyön prosessi	27
7 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET	29
7.1 Vastaajien taustoista.....	29
7.2 Metsämörriohjaajan peruskurssiin liittyvät vastaukset	31
7.3 Koulutuksen jälkeen-osio.....	36
7.4 Vastauksia kysymyksiin metsämörritoiminnan jatkosta.....	43
8 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	46
9. POHDINTA	51
LÄHTEET.....	53
LIITTEET	55

1 JOHDANTO

Lapsuudessani nautin metsäleikeistä ystäväni kanssa. Päivät pitkät kiipeilimme puissa, tutkimme ötököitä ja seikkailimme luonnon seikkailuradoilla. Omat lapsenikin nauttivat luonnosta ja Limingan maalaiskunnasta sitä onneksi löytyykin. Jo 1950-luvulla Ruotsissa kiinnitettiin huomiota siihen, kuinka kaupungistumisen jälkeen, lasten luontosuhde on muuttunut. Lapset leikkivät valmiiksi suunnitelluilla asfalttipihoilla, joissa kiipeilyteineet ja hiekkalaatikot ovat lasten leikkipaikkoja. Näissäkin on varmasti mukava leikkiä, mutta luontosuhdetta ei niissä tule muodostettua.

On tutkittu, kuinka metsä elementtinä rauhoittaa ihmistä ja mielikuvitus kasvaa rikkaammaksi luonnossa, jossa lapsille ei ole valmiiksi suunniteltu leikkejä vaan heille annetaan luonnon aarreaitta oman mielikuvituksensa toteuttamisen välineeksi. Metsämörri-toiminnassa on kyse juuri tästä. Lapset viedään metsään, retkistä tehdään turvallisia ja tuttuja sekä siellä koetaan, tutkitaan ja leikitään vapaasti. Luonnosta tehdään tuttu ja turvallinen paikka, jonka suojelemista opetellaan leikin varjolla jo pienestä pitäen.

Opinnäytetyöni aiheeksi valitsin metsämörri-toiminnan Limingan kunnallisessa varhaiskasvatuksessa. Kesällä 2013 Limingan kunta järjesti kahdellekymmenellekolmelle varhaiskasvatuksen työntekijälle metsämörriohjaajan peruskurssin. Rajasin kohderyhmäksi ne työntekijät, jotka olivat osallistuneet samaan koulutukseen kesällä 2013. Näin opinnäytetyöstäni tuli selkeä ja se ei rönsyillyt mielestäni liikaa. Itsekin osallistuin kyseiselle kurssille kunnallisena perhepäivähoitajana. Kävin peruskurssin jälkeen myös metsänuppus- ja mytts- teemapäivän, jolloin opin enemmän kuinka pienempien lasten kanssa toteutetaan tämän tyyppistä luontokasvatusta. Tämä aihe kiinnostaa minua sekä käytännön- että teoriatasolla

Toimintavuoden 2013 - 2014 aikana olen käyttänyt metsämörriohjaajan peruskurssilta saamaani tietoa omassa työssäni kunnallisena perhepäivähoitajana. Olen innostunut kovasti aiheesta ja lapset ovat nauttineet metsäretkistämme ihan uudella tavalla metsämörriretken rungon käyttöön otettuaani. Muutamaa samalla kurssilla ollutta työkaveriani olen aiheesta jututtanut ja siitä lähti kiinnostus tämän aiheen syvällisempään tiedon etsintään. Minua kiinnosti saada tietää, kuinka muut kurssilaiset ovat hyödyntäneet metsämörriohjaajan peruskurssilta saatua tietotaitoa omissa työpisteissään, ja minkälaista

metsämörritoimintaa he ohjaavat vai ohjaavatko ollenkaan. Halusin myös saada tietää, kuinka tarpeelliseksi koulutus on koettu ja onko koulutus kantanut hedelmää myös käytännön kasvatustyössä.

Suunnittelin kevättalvella 2014 kyselylomakkeen, jonka kysymyksissä kartoitin tietoa aiheesta. Opinnäytetyöni kyselyn vastausprosentiksi tuli 79 prosenttia, johon olin todella tyytyväinen. Opinnäytetyöni tuloksista tuli mielenkiintoisia ja ne vastasivat hyvin tutkimuskysymyksiini. Teoreettisessa viitekehyksessä esittelen varhaiskasvatusta, varhaiskasvattajia sekä ympäristökasvatusta ja metsämörritoimintaa. Esittelen myös Limingan kuntaa ja kunnan varhaiskasvatusta

2 VARHAISKASVATUS

2.1 Varhaiskasvatuksen määrittelyä

Varhaiskasvatusta kuvataan prosessina, jossa lapsi sosiaalistuu aktiiviseksi toimijaksi omaehtoisen elämyksellisen toiminnan kautta, sekä vertaisryhmäkontaktien ja aikuisten tavoitteiden ohjauksen avulla. Varhaiskasvatus on suunnitelmallista ja tavoitteellista yhteistoimintaa, jossa lasten omaehtoisella leikillä on tärkeä merkitys. Taustalla on kasvatustieteelliseen ja monitieteelliseen tutkimukseen tukeutuva kokonaisvaltainen näkemys lapsen kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta. Jokaisen lapsen yksilöllisiä kehityspiirteitä tulee tukea hoidon, kasvatuksen ja opetuksen muodostamalla kokonaisuudella. Lapsilähtöisyyden vaatimus ohjaa varhaiskasvatuksen käytännön toimintaa. (Häikkä, Kuokkanen & Virolainen 2006, 26-27.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005) kuvataan varhaiskasvatuksen olevan lasten eri elämänpiireissä toteutuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä sekä oppimista. Varhaiskasvattajien sekä vanhempien yhteistyöllä, kasvatuskumppanuudella, muodostetaan perheiden ja ammattilaisten yhteisestä kasvatustehtävästä lapsen kannalta mielekäs kokonaisuus. (Stakes 2007, oppaita 56, 11.)

Varhaiskasvatusta järjestetään varhaiskasvatuspalveluissa, joista tärkeimpiä ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito sekä avoin varhaiskasvatustoiminta. Varhaiskasvatuspalveluja, joihin kuuluu myös esiopetus, tuottavat kuntien lisäksi myös järjestöt, yksityiset palveluntuottajat sekä seurakunnat. (Stakes 2007, oppaita 56, 11-12..)

Varhaiskasvatusta säätelevistä laista ja asetuksista tärkeimpiä ovat laki lasten päivähoidosta (36/1973) ja asetus lasten päivähoidosta (239/1973) sekä varhaiskasvatussuunnitelmat. Varhaiskasvatusta ohjaa sekä valtakunnallinen, kunnallinen, päiväkotikohtainen että lapsikohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. (Kinnunen & Montonen 2008 , 10.)

2.2 Varhaiskasvattajat

Varhaiskasvatuksen henkilöstö muodostaa moniammatillisen työyhteisön, jonka toiminta pohjautuu yhteiskuntamme määrittelemiin asiakirjoissa oleviin ja yhteisesti sovittuihin arvoihin ja toimintatapoihin. Kasvattajien toimintaa ohjaa näkemys hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudesta. Kasvattaja myös tiedostaa jokaisen yksittäisen lapsen kasvun ja oppimisen mahdollisuudet. Kasvattajat pitävät huolen ammatillisen osaamisensa ylläpitämisestä ja kehittämisestä sekä tiedostavat varhaiskasvatuksen muuttuvat tarpeet. (Stakes 2007, oppaita 56, 16-17.)

Koko päivähoidon henkilökunta on vastuussa oppimisympäristön hyväksyvistä ja kaikkia kunnioittavasta ilmapiiristä. Jokaisen päivähoidon työntekijän tulee toimia eettisesti oikein ja antaa lapsille malleja siitä, kuinka toimitaan tasapuolisesti, empaattisesti ja toista ihmistä ymmärtäen. Työntekijöiden tulee myös saada aikaan ja ylläpitää hyvä yhteistyö lasten vanhempien ja eri yhteistyötahojen kanssa. (Häikkä, Kuokkanen & Virolainen 2006, 182.)

Päivähoitoasetuksen määrittämät kasvatusvastuulliset ammattikunnat varhaiskasvatuksessa ovat: päiväkodin johtaja tai päivähoidon esimies, päiväkodin opettajat ja hoitajat (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 94). Varhaiskasvatuksen henkilöstön ammattinimikkeiden perustana ovat ammatilliset kelpoisuusehdot, jotka määrittellään asetuksessa ammatillisen henkilöstön kelpoisuusehdoissa (272/2005 Häikkä, Kuokkanen & Virolainen 2006, 221).

2.3 Varhaiskasvatuksen lakisääteiset koulutukset

Sosiaalihuollon henkilöstön täydennyskoulutusta koskeva sosiaalihuoltolain (710/1982) muutos tuli voimaan vuonna 2005. Tätä lakia sovelletaan myös lasten päivähoidossa työskenteleviin henkilöihin (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2006:6, 18). Täydennyskoulutusta tulee järjestää suunnitelmallisesti ja työntekijöiden tarpeiden mukaan. Kunnat saavat itse päättää kuinka järjestävät täydennyskoulutuksensa. Kunnat saavat valtiolta taloudellista tukea koulutusten järjestämisestä ja toteuttamista varten. (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2006:6, 3.)

Täydennyskoulutuksen lakisääteistämisen avulla annetaan työntekijöille mahdollisuus kehittää heidän ammattitaitoansa ja asiakkaiden saamaa palvelujen laatua. Täydennyskoulutuksen riittävä määrä määritellään työntekijöiden koulutustarpeen mukaan. Pääsääntöisesti päiviä on vuodessa 3-10 työntekijää kohden. (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2006:6, 13-14.)

Opinnäytetyössäni käsittelemäni metsämörriohjaajan peruskurssi oli osa Limingan kunnan järjestämää lakisääteistä täydennyskoulutusta.

3 LIMINGAN KUNTA

3.1 Limingan kunnan varhaiskasvatuspalvelut

Limingan kunta sijaitsee Pohjois-Pohjanmaalla. Liminka on kehittyvä, nuorekas ja väestöltään Suomen nopeimmin kasvava kunta. Kunnan ikärakenne on nuori. Kunta sijaitsee maaseutumaisessa miljöössä, Oulun kupeessa. Asukkaita Limingassa on noin 10 000. (Limingan kunnan laaja hyvinvointikertomus 2014, 3.)

Limingassa järjestetään varhaiskasvatusta päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa. Esiopetusta on mahdollista saada sekä päiväkotien esiopetusyksiköissä että sivukouluilla. Lasten lakisääteistä päivähoitoa sekä esiopetusta järjestetään siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa oleva tarve edellyttää. Esiopetus on vapaaehtoista. Kunnallisten päiväkotien ja sivukoulujen lisäksi Limingan kunnan kolmessa yksityisessä päiväkodissa järjestetään esiopetusta. (Limingan kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2013, 9.)

Kunnallinen päivähoito toteutetaan päiväkodeissa, perhepäivähoitajien omissa kodeissa tai hoitaja hoitaa lapsia heidän omissa kodeissaan. Ostopalveluna ostettu hoito toteutetaan siten, että kunta tekee ostopalvelusopimuksen yksityisen palveluntuottajan kanssa tai antaa maksusitoumuksen yksittäisestä lapsesta yksityiselle palveluntuottajalle tai toiselle kunnalle. Limingassa on kahdeksan kunnallista päiväkotia, yksityisiä päiväkoteja sekä perhepäivähoitajia. Kunnassa toteutetaan vuoropäivähoitoa kirkonkylällä, niille lapsille, joiden vanhemmat ovat töissä iltaisin, öisin tai viikonloppuisin. (Limingan kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2013, 9.)

Limingan kunnan varhaiskasvatus on laadukasta, lapsi- ja perhelähtöisyyteen perustuvaa palvelua. Vanhemmilla on mahdollisuus valita lapselleen joko kunnan järjestämä hoitopaikka, hoitaa lasta kotihoidontuella tai järjestää päivähoito yksityisen hoidontuen tai palvelusetelin turvin. (Limingan kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2013, 12.)

Limingan kunnan varhaiskasvatuksen arvot pohjautuvat kyselyyn, joka tehtiin lasten vanhemmille ja varhaiskasvatuksen henkilöstölle. Tärkeimmät arvot ovat turvallisuus, leikki ja luovuus, yksilöllisyys ja yhteisöllisyys sekä rajojen asettaminen ja tapakasvatus. (Limingan kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2013, 7.)

3.2 Limingan kunnan esiopetus

Esiopetuksen toiminta-ajatuksena on edistää lapsen kasvua tasapainoiseksi sekä toimintakykyiseksi yhteisön jäseneksi. Tähän sisältyy vastuullisuus omasta toiminnasta, yhteisesti hyväksytyjen sääntöjen noudattaminen ja toisten ihmisten arvostaminen. Esiopetuksen ja yhteiskunnan arvomaailma on yhteneväinen. (Limingan kunnan esiopetussuunnitelma 2012, 3.)

Esiopetuksen tärkeänä tehtävänä on edistää lapsen suotuisia kasvu-, kehitys- ja oppimisedellytyksiä. Varhaiskasvatus, johon kuuluu myös esiopetus sekä perusopetus, muodostaa lapsen kehityksen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden. Esiopetuksessa lapsille taataan tasavertaiset mahdollisuudet oppimiseen sekä koulun aloittamiseen. Limingan esiopetuksessa otetaan huomioon myös kunnassa laadittu varhaiskasvatussuunnitelma, perusopetuksen tavoitteet ja sisällöt sekä Limingan kunnan arvot. (Limingan kunnan esiopetussuunnitelma 2012, 3.)

Limingan esiopetuksen keskeisiä tavoitteita ja sisältöalueita ovat: kieli ja vuorovaikutus, äidinkieli ja kirjallisuus, etiikka ja katsomus, ympäristö- ja luonnontieteet, terveys, fyysinen ja motorinen kehitys sekä taide ja kulttuuri. (Limingan kunnan esiopetussuunnitelma 2012, 7-14.)

Perusopetuslain mukaan opetus on järjestettävä oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti ja siten että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Opetuksessa on oltava yhteistyössä kotien kanssa ja opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. (Limingan kunnan esiopetussuunnitelma 2012, 5.)

Esiopetusta järjestettäessä tulee ottaa huomioon, että opetukseen osallistuvilla lapsilla on mahdollisuus käyttää päivähoitopalveluja tarvittaessa. On muistettava myös päivähoitoa järjestettäessä, että päivähoidossa olevilla lapsilla on mahdollisuus osallistua esiopetukseen. (Limingan kunnan esiopetussuunnitelma 2012, 5.)

4 YMPÄRISTÖKASVATUS

4.1 Ympäristökasvatus varhaiskasvatuksessa

Lapsi oppii jatkuvasti erilaisissa ympäristöissä ja tilanteissa. Ollessaan vuorovaikutuksessa ympäristön ja ihmisten kanssa lapset käsittelevät ja jäsentävät tietoa jo olemassa olevien käsiterakenteidensa avulla. Lapset ovat aktiivisia oppijoita. Varhaiskasvatuksen tärkeimmät sisällöt rakentuvat seuraavien orientaatioiden muodostaman kokonaisuuden varaan: matemaattinen orientaatio, luonnontieteellinen orientaatio, historiallis-yhteiskunnallinen orientaatio, esteettinen orientaatio, eettinen orientaatio sekä uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio. Varhaiskasvatuksessa ei ole tarkoitus opiskella eri oppiaineiden sisältöä. Tavoitteena on sellaisten välineiden ja valmiuksien hankinnan aloittaminen, joiden avulla lapsi kykenee pikkuhiljaa perehtymään, ymmärtämään ja kokemaan ympäröivän maailman erilaisia ilmiöitä. (Stakes 2007, oppaita 56, 26.)

Luonnontieteelliseen orientaatioon kuuluu olennaisesti varhaiskasvatuksen ympäristökasvatus. Lapsen kokonaisvaltainen kehittyminen on pienten lasten ympäristökasvatuksen lähtökohta. Ympäristökasvatuksessa tulisi pyrkiä sekä lapsen kehon, sydämen että päänsä monipuoliseen huomioimiseen. Kehollisuus tarkoittaa toimintaa ympäristöissä ja ympäristön hyväksi. Sydämellä tarkoitetaan tunnepohjaista sitoutumista ympäristössä huolehtimiseen ja välittämiseen. Päänsä liittyy ympäristöä koskevat tiedot, tiedonkäsittelytaidot ja arviointikyky. Näitä ulottuvuuksia voi osaltaan tukea myös sosiaalisella ympäristöllä. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 28.)

Eri tahot ovat innostuneet luomaan ohjelmia ja toimintaideoita opettajien ja muiden kasvattajien käyttöön. Näitä ovat olleet esimerkiksi yksityiset henkilöt, erilaiset järjestöt ja erilaiset organisaatiot. Osa näistä ohjelmista on kehitetty kouluikäisille tai sitä nuoremmille lapsille. Pienemmille lapsille suunnattua toimintaa on esimerkiksi metsämörri-toiminta sekä vihreän lipun –ohjelma. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 111.)

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tavoitteena on tukea lapsia kiinnostumaan luonnosta ja ympäristöstä sekä opettamaan heitä tunnistamaan niihin liittyviä ilmiöitä. Lapsia myös tuetaan ymmärtämään heidän oman toimintansa vaikutus ympäristöön. Nämä antavat oivallisen pohjan peruskoulun ympäristökasvatukselle. (Vartiainen 2014, 18.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa Luonnontieteellisen orientaation luvussa (2005/28) puhutaan havainnoinnista, tutkimisesta sekä kokemisesta ja korostetaan lapsen lähiympäristön merkitystä. Varhaiskasvatuksessa kestävä kehitys näkyy lapsen havainnoissa, erilaisissa tutkimuksissa ja toiminnassa ja leikki- ja oppimisympäristössä, joka on rakennettu ekologisen kestävyuden näkemyksellä. (Parikka-Nihti & Haiko 2011, 30.)

5. METSÄMÖRRITOIMINTA

5.1 Metsämörritoiminta ennen ja nyt

Metsämörritoiminta syntyi Ruotsissa vuonna 1957. Idean isänä oli Gösta Frohm, joka oli sekä urheilu-upseeri että aktiivinen hiihdonohjaaja. Frohm oli hyvin huolestunut ruotsalaisten suhteesta luontoon. Perheet elivät kaupungeissa ja vieraantuivat luonnosta. Frohm halusi ohjata lapset luontoon, leikkimään metsiin, kallioille sekä vesien ääreen. Hänen toimintansa tavoitteena oli houkutella lapset luontoon herättämällä heidän uteliaisuutensa ja mielikuvituksensa. Metsämörritoiminnan keulakuvaksi Frohm kehitti vihreäpukuisen satuhahmon nimeltä Skogsmulle eli Metsämörri. Metsämörrikoulujen tavoitteena oli heti alusta lähtien leikki, luonnon tutkiminen sekä luonnosta huolehtiminen. (Suomen latu 2011, 4-5.)

Suomeen metsämörritoiminta tuli vuonna 1979. Aluksi toiminta oli Suomessakin ruotsinkielistä. Vuonna 1992 Suomen Latu ry sopi ruotsalaisen sisarjärjestönsä kanssa yhteistyösopimuksen metsämörritoiminnan kehittämiseksi suomeksi. (Suomen latu 2011, 5.)

Tällä hetkellä metsämörritoimintaa toteutetaan useissa Suomen Latu ry:n jäsenyhdistyksissä, muissa yhdistyksissä, päiväkodeissa, perhepäivähoidossa ja kerhoissa. Suomen Latu ry kouluttaa vuosittain satoja uusia metsämörriohjaajia sekä tarjoaa ohjaajille täydennyskoulutusta ja lisäksi kouluttaa myös uusia metsämörrikouluttajia. Metsämörritoiminta on myös pohjana Suomen Ladun Luonnossa kotonaan –pedagogiikalle, joka on kodinomaista sekä luonnonläheistä lasten päivähoitoa. Metsämörrikoulun nimeä voi käyttää ainoastaan ne ryhmät, joiden ohjaajina toimivat koulutuksen suorittaneet metsämörriohjaajat. (Suomen latu 2011, 5.)

Metsämörritoiminnassa lapset muun muassa oppivat kunnioittamaan luontoa, tutustuvat kasveihin ja eläimiin, oppivat hallitsemaan kehoaan, saavat pakata oman reppunsa ja huolehtia siitä sekä saavat leikkiä ja viihtyä luonnossa joka säällä. Metsämörrikouluissa lapset kokevat asioita yhdessä. Lapsi on vuorovaikutuksessa luonnon, toisten lasten sekä aikuisten kanssa. Asiat ja ilmiöt tulevat tutuksi ja tieto niistä kasvaa omien havaintojen, yhdessä ihmettelyn ja käytännön tilanteiden kautta. Ulkoilu on elämäntapa ja met-

sämörritoiminnan tavoitteita ovatkin muun muassa ulkoilla säällä kuin säällä, viihtyä luonnossa, oppia tuntemaan ja suojelemaan luontoa, leikkiä luonnossa sekä huolehtia luonnosta. (Suomen latu 2011, 8-9.)

Metsällä on meihin ihmisiin rauhoittava vaikutus. Luontoon sopii myös erilaisuutta, ääntä sekä liikettä. Turhia sääntöjä ei tarvita sillä luonto itse asettaa rajoja meidän ihmisten toiminnalle. Metsä antaa samanaikaisesti sekä kiihdyttäviä virikkeitä että rauhoittavia elementtejä. (Suomen latu 2011, 9.)

Metsämörritoimintaa toteuttaakseen on suoritettava metsämörriohjaajan peruskurssi. Kurssin kesto on 15 tuntia ja se on kaikille avoin. Kurssit toteutetaan yleensä kaksipäiväisinä viikonloppukursseina. Metsämörriohjaajan peruskursseilla annetaan perustiedot metsämörritoiminnasta ja kaikesta mitä siihen kuuluu. Kurssin aikana tutustutaan metsämörrilauluihin ja -leikkeihin sekä erilaisiin satuihin. Tuleville ohjaajille opetetaan lasten luontokasvatukseen liittyviä taitoja kuten esimerkiksi varustetietoutta ja käytännön taitoja. Kurssin aikana osallistutaan myös metsämörriretkeen sekä saadaan perustiedot toimintasuunnitelman laadintaa varten. Kurssi on maksullinen ja hintaan sisältyy yleensä opetus, kurssimateriaali sekä ruokailut. (Suomen ladun kotisivut)

Metsämörriohjaajan peruskurssin käytyään voi osallistua myös muihin metsämörritoimintaan kuuluviin koulutuksiin, joita ovat: Metsänuppuset ja -mytetyt teemakurssi, Metsämörriohjaajan päivityskurssi, Eskarilainen mörrimetsässä teemakurssi ja Metsämörriohjaajan jatkokurssi. (Suomen ladun kotisivut)

5.2 Metsämörritoiminnan ryhmät

Metsänuppusten toiminnassa alle kolmevuotiaat lapset ja aikuiset tutustuvat luontoon yhdessä. Ryhmät ovat joko perheryhmiä tai päivähoidossa olevia lapsia yhdessä ohjaajiensa kanssa. Metsänuppuset nauttivat ulkoilusta eri aistiensa kautta. Metsänuppusten oma merkki on pieni puhkeava kukka. (Suomen latu 2011, 12-13.)

Metsämytetyt ovat 3-4-vuotiaita lapsia. Ryhmän muodostavat joko lapset vanhempineen tai isommat lapset ohjaajiensa kanssa. Mytetylapsi kokee luonnon eri aistiensa avulla. Hän haluaa liikkua vapaasti ja pitää hauskaa ympäri vuoden, säällä kuin säällä.

Tämän ikäinen lapsi kokee itsensä yksilönä ja vasta harjoittelee ryhmässä toimimista. Metsämörriohjaajan tehtävänä on herättää lapsen kiinnostus ja seurata häntä löytöretkillä, osallistua lasten kokemuksiin sekä pysähtyä katsomaan, kuuntelemaan, haistelemaan, tuntemaan ja toimimaan yhdessä. Metsämyyttysten oma hahmo on leppäkerttu. (Suomen latu 2011, 13.)

Metsämörriryhmässä ovat lapset noin 5-7-vuotiaita. Tämän ikäiset lapset ovat yhteistyökykyisiä sekä innokkaita oppimaan ja noudattamaan sääntöjä. Tämän ikäisten metsämörriretkillä onkin paljon leikkejä, ohjattua toimintaa, kokemista, keskustelua sekä liikkumista. Metsämörri satuhahmo on mukana retkillä (käsi) nukkena. (Suomen latu 2011, 13.)

Metsävaeltajat ovat 7-12-vuotiaita lapsia. Tämän ikäisten ryhmässä tutustutaan lähiympäristön luontoon havainnoiden sen muutoksia ja moninaisuutta. Lapset oppivat retkeilyn perustaitoja ja saavat kokemuksia ulkona yhdessä toimimisesta. Metsävaeltajaohjaajan oikeudenmukainen, reilu sekä tasa-arvoinen vuorovaikutus luo toiminnalle toista ihmistä ja luontoa kunnioittavan ilmapiirin. (Suomen latu 2011, 14.)

6. OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

6.1 Opinnäytetyösuunnitelmasta ja tutkimuskysymysten tarkentumisesta

Valmistuin Sosionomiksi (AMK) Vaasan ammattikorkeakoulusta vuonna 2001. Syksyllä 2013 aloitin päivittämään vanhoja opintojani Lapin ammattikorkeakoulussa tavoitteenani saada lastentarhan opettajan muodollinen kelpoisuus. Syksyllä 2013 aloitin opintoni tekemällä opinnäytetyön tutkimussuunnitelman. Tämä tuntui aikamoiselta urakalta, koska edellisistä opinnoistani oli ollut lähes viisitoista vuotta aikaa, enkä ollut tässä välissä opiskellut mitään.

Opinnäytetyösuunnitelmaa tehdessäni yritin pohtia aiheitani ja erilaisia tutkimustapoja monelta eri kantilta. Edellisen opinnäytetyöni olin tehnyt parityönä ja silloin olin päätoiminen opiskelija, ilman työpaikkaa ja perhettä sekä matkatyötä tekevää aviomiestä. Näitä tosiasioita en ymmärtänyt mieltää kovin tarkkaan ja huomasinkin jälkikäteen, että opinnäytetyösuunnitelmani oli liian monipolvinen ja haastava ajankäytön suhteen. Palauttaessani opinnäytetyösuunnitelman sain todella hyviä neuvoja ja ohjeita ohjaajiltani. Keskustelimme sähköpostin välityksellä tutkimuskysymysten tarkentamisesta sekä siitä, että olinko valinnut liian työlään menetelmän haastatteleamalla monitahoisesti eri ryhmiä. Onneksi opinnäytetyöni ohjaajatkin tukivat minua päätöksessäni keskittyä yhteen tutkimusryhmään täysin, sen sijaan että olisin jakanut keskittymiseni ja työpanokseni kolmeen eri tahoon. Tämän huomasimme siis heti suunnitelman palautuksen jälkeen. Itse opinnäytetyön tein siis kokonaan Limingan varhaiskasvatustieteiden keskittymisen. Lasten ja heidän vanhempiensa ajatuksista saisi hyvän jatkotutkimuksen tai opinnäytetyön aikaiseksi.

Tutkimusprosesseissa tutkimusongelman ja tutkimuskysymysten rajaaminen on todella tärkeää. Usein monet tutkimushankkeet jäävät tuloksiltaan merkityksettömiksi ja löyhiksi ongelman ja tutkimuskysymysten epätarkan rajauksen vuoksi. Yhdellä tutkimuksella on yleensä mahdollista tutkimusongelman sisällä vastata vain kahdesta neljään teoreettiseen tutkimuskysymykseen. (Vilkkä 2005, 46.)

Suunnitelmassani oli alun perin siis tavoitteena tutkia metsämörritoimintaa Limingassa sekä lasten, heidän vanhempiensa että työntekijöiden kannalta. Tavoitteena oli tutkia työntekijöiden näkökantaa, heidän vasta käydyn koulutuksen kautta. Yhteistuumin päädyimme siis rajaamaan työni ainoastaan Limingan varhaiskasvatuksen työntekijöihin. Tämä rajaus oli todella hyvä päätös näin jälkikäteen ajateltuna, sillä pystyin keskittymään täysin tähän rajattuun tutkimustahoon ja sitä kautta tutkimuskysymykseni rajautuivat tarkemmin ja tulokset ovat paremmin varhaiskasvatuksen henkilökunnan hyödynnettävissä.

6.2 Opinnäytetyöni tutkimusmenetelmä ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyössäni kartoitin metsämörriohjaajan peruskurssin suorittaneiden Limingan varhaiskasvatushenkilöstön ajatuksia ja kokemuksia työssään ohjaamastaan metsämörritoiminnasta ja ympäristökasvatuksesta sen keinoin. Työni tavoitteena oli saada selville, kuinka työntekijät ovat hyödyntäneet kurssin tarjoamaa tietotaitoa omassa työssään ja minkälaista metsämörritoimintaa he työssään ohjaavat lapsiryhmille. Opinnäytetyöni tarkoituksena oli kerätä tietoa eri yksikköjen metsämörritoiminnasta ja mahdollisia kehittämisehdotuksia. Tulen jakamaan opinnäytetyöni tuloksen varhaiskasvatushenkilöstön sekä esimiesten kanssa, jolloin työni tietoa voi hyödyntää käytännössäkin.

Opinnäytetyötäni ohjasi kaksi tutkimuskysymystä, jotka olivat

1. Kuinka varhaiskasvattajat ovat hyödyntäneet kyseistä metsämörriohjaajan peruskurssia omassa työssään?
2. Minkälaista metsämörritoimintaa työntekijät ohjaavat työssään?

Näiden tärkeimpien kysymysten lisäksi, kysymyslomakkeissa (LIITE 1) kartoitin myös muun muassa työntekijöiden luontokasvatustaustoja, aiheeseen liittyviä kehittämisehdotuksia, sekä kuinka he ovat varioineet koulutuksen antia omassa työssään.

Valitsin opinnäytetyöhöni määrällisen eli kvantitatiivisen tutkimusotteen. Kvantitatiivista tutkimustapaa käytetään aika paljon sosiaali- ja yhteiskuntatieteissä (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 139). Päädyin keräämään opinnäytetyöni aineistoa kyselylomakkeiden avulla, joka onkin tavallisin määrällisessä tutkimusmenetelmässä käytetty aineiston

keräämisen tapa. Muita tapoja ovat esimerkiksi systemaattinen havainnointi sekä valmiiden rekisterien ja tilastojen käyttö. (Vilkka 2005, 73.)

Laatimani kyselylomake oli kvantitatiivinen, mutta siinä oli myös kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimusotteen piirteitä avoimien kysymysten muodossa. Kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen tutkimustapa nähdäänkin usein toisiaan täydentävinä suuntauksina sen sijaan, että niissä olisi tarkkarajaiset erot. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 136.)

Kaikissa tutkimuksissa on aina joku tarkoitus tai tehtävä. Tarkoituksen avulla tehdään tutkimusstrategiset valinnat. Tutkimuksen tarkoitusta kuvataan usein neljän erilaisen piirteen avulla. Tutkimukset saattavat olla kartoittavia, selittäviä, kuvailevia tai ennustavia. Usein samassa tutkimuksessa voi olla montaa erilaista piirrettä ja joskus on mahdollista että tutkimuksen edetessä tarkoitus muuttuu. Opinnäytetyölläni oli pääasiassa kuvaileva tarkoitus, sillä se kuvailee tarkasti tapahtumia ja tilanteita sekä dokumentoi ilmiöistä keskeisiä ja kiinnostavia piirteitä. Työlläni oli myös kartoittava tarkoitus, sillä siinä etsitään uusia ja erilaisia näkökulmia. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 137-139.)

6.3 Aineistonhankinta

Tutkimussuunnitelman sisältöjä päätettäessä, ideointivaiheessa, valitaan omaan työhön sopivin tutkimusmenetelmä ja sen jälkeen päätetään millä tavalla aineistoa aletaan kerätä. Tämän päätöksen jälkeen mietitään, minkälainen ja minkäkokoinen tutkimusaineisto vaaditaan vastaamaan tutkimusongelmaan kattavasti. (Vilkka 2005, 77.)

Havaintoyksiköksi kutsutaan sitä tutkittavaa kohdetta, joka voi olla esimerkiksi ihminen, tuote, kuva tai teksti. Perusjoukoksi kutsutaan tutkimuksessa määriteltä joukkoa, joka sisältää kaikki havaintoyksiköt, joista tutkimuksessa etsitään tietoa. Kokonaistutkimuksessa otetaan koko perusjoukko mukaan tutkimukseen. Itse käytin tätä tyyliä opinnäytetyöni aineistonhankinnassa.. Jätin ainoastaan tietoisesti pois ne henkilöt, jotka eivät olleet Limingassa työelämässä mukana sekä itseni. Näin saamani tieto on ajanmukaista ja käytännön työstä kumpuavaa. (Vilkka 2005, 78.)

Kvantitatiivisella tutkimustavalla tehdyssä tutkimuksessa kaikkein tärkein sija on mittarin eli kyselylomakkeen suunnittelulla. Kysymykset tulee muotoilla aina siten, että ne

ovat vastaajille tuttuja. Tämän vuoksi on tärkeää tuntea tutkimuksensa kohderyhmä. Jotta vastaaminen kysymyksiin on helppoa, tulee niiden olla johdonmukaisia, selkeitä ja yksiselitteisiä. Ennen varsinaista mittausta tulee aina testata kyselylomake etukäteen. Testauksella tarkoitetaan sitä, että joko kohderyhmäläisiä vastaava joukko tai ryhmä lukee kyselyn ja arvioi sen kriittisesti. Jotta testaus olisi onnistunutta, tulisi testaajien kyetä antamaan myös kritiikilleen perusteluja. Tämän vuoksi on tärkeää valita testaajat tarkoin. (Vilkkä 2005, 84-89.)

Laadin aineistonhankintaa varten kyselylomakkeen, jossa oli sekä suljettuja että avoimia kysymyksiä. Avoimissa kysymyksissä oli paljon vastaustilaa ja ohjeissa toivoin, että tarvittaessa voisi kysymyksiin vastata myös paperin toiselle puolelle. Kyselylomakkeen laadinnan jälkeen annoin sen lähipiiriini kuuluville henkilöille arvioitavaksi. Lähetin kyselylomakkeet myös opinnäytetyöni ohjaajille. Kaikilta sain sekä positiivista palautetta että kehittämisohjeita. Arvioimisvaiheen jälkeen tein vielä muutaman muutoksen kyselyyni.

Kurssilaisten osallistujalistasta sain Limingan varhaiskasvatuksen esimiehiltä. Täydellistä osallistujalistaa ei ollut enää jäljellä, mutta yhdessä he saivat kaikki osallistujat selville. Yksi työntekijä oli tällä hetkellä äitiys- tai vanhempainvapaalla ja kaksi oli virkavapaalla, joten heille en kyselyä laittanut. Itse en myöskään kyselyyn vastannut. Metsämööririohjaajan peruskurssille osallistujia oli kaksikymmentäkolme henkilöä ja kyselylomakkeita laitoin eteenpäin yhdeksäntoista kappaletta. Vastauksia sain takaisin viisitoista kappaletta.

Kyselylomakkeisiin liitin mukaan saatekirjeen (LIITE 2), jossa selvitin kyselyn tarkoitusta ja kerroin muun muassa itsestäni ja opiskelustani. Kyselylomakkeet lähetin Tupoksessa työskenteleville työntekijöille. Kirkonkylän työntekijöille vein lomakkeet joko henkilökohtaisesti tai jätin kirjekuoret työpaikan postilaatikkoon. Niille, joita en nähnyt henkilökohtaisesti, laitoin sähköpostilla vielä etukäteisinfoa tulevasta kyselystä.

Kyselylomakkeet olivat kirjekuoressa, saatekirjeen kanssa. Palautusohjeet laitoin vielä kaikille mukaan ja Tupoksessa työskenteleville laitoin esitetyt palautuskirjekuoren postimerkkeineen. Kirkonkylän työntekijät saivat palauttaa vastaukset esimiehilleen, joilta olin etukäteen kysynyt luvan tähän. Itse hain vastauskuoret sitten heiltä. Osa työn-

tekijöistä palautti vastauksensa myös henkilökohtaisesti nähdessämme työn merkeissä. Erilaisia palautustapoja oli siis monia, sillä yritin tehdä tämän kaikille mahdollisimman helpoksi ja vähiten kuormittavammaksi.

Kyselylomaketutkimuksissa kohdejoukko lukee itse kirjallisesti esitetyt kysymykset ja vastaavat niihin itse myös kirjallisesti. Tämä aineistonhakutapa sopii hyvin suurelle tai hajallaan olevalle ihmisryhmälle. Kyselylomakkeiden merkittävän ongelmana on pidetty, että riski vastausprosentin pienuuteen on suuri. Tätä itse yritin välttää informoimalla ihmisiä etukäteen kyselystä ja tekemällä palautuksen heille mahdollisimman helpoksi. Vastaaajien anonymiys pysyy itse työssä tallella vaikka itse tunnistankin osan vastaajista heidän vastaustensa kautta. Itse vastaukset ovat nimettömiä (Vilkkä 2005, 74.)

6.4 Aineiston analyysi

Laadin kyselylomakkeeseen pääsääntöisesti avoimia kysymyksiä, joille laitoin monta viivallista riviä vastauksia varten. Mukavasti vastaajat olivatkin vastanneet, monisanaisesti ja syvällisesti. Mukana oli myös muutama monivalintakysymys. Pohdin jo kyselylomaketta laatiessani kuinka tulisin sen analysoimaan ja minkälaisia tuloksia haluaisin siitä saada irti.

Tutkimusten analyysitapojen valintaa ei tehdä mekaanisesti jonkun erityisen säännön mukaan. Yleisesti ajatellaan, että kvantitatiivisessa tutkimuksessa aloitetaan analyysi aineistonhaun jälkeen. Kvalitatiiviseen tutkimukseen käy usein paremmin analyysi sitä mukaan, kun aineistoa saadaan kerättyä. Itse keräsin aineistoni huhtikuussa 2014 ja pääsin analysoimaan aineistoa vasta heinäkuussa 2014. Tämä parin kuukauden tauko välissä, johtui ajanhallintaan liittyvistä kiireistä. Kesäkuussa minulla oli tentti, johon piti keskittyä ja opiskella. Samaan aikaan tein myös töitä. Heinäkuun olin lomalla ja olin suunnitellut tekeväni opinnäytetyöni raporttia silloin mahdollisimman pitkälle. Heinäkuussa aloitin myös aineistoni analysoinnin, haettuani ensin lisää tietoa erilaisista analyysimenetelmistä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 223.)

Kyselylomakkeilla kerätyn tutkimusaineiston avulla tehdyssä tutkimuksessa korostuu ennakkosuunnittelu. Tämä sen vuoksi, että tutkimuksen tekijällä ei ole mahdollisuutta enää tarkentaa vastauksia kyselylomakkeeseen vastaamisen jälkeen. On tärkeää, että suunnitteluvaiheessa tutkija paneutuu kysymyksiinsä ja kysymyksenasetteluunsa siten,

että jokaisessa kysymyksessä olisi vastausvaihtoehto jokaiselle vastaajalle. Onnistunut kyselylomake keskustelee vastaajien kanssa ja ohjaa heitä oikeaan suuntaan kysymysten mukaisesti. Tutkijan epäonnistuttua tässä on vastauksia ja aineistoa vaikeampi analysoida ja tieto on silloin epätarkempaa. Itse koin onnistuneeni kyselylomakkeessani aika hyvin. Sain hyvää informaatiota, jota oli helppoa hyödyntää opinnäytetyössäni. Ainoastaan yhdessä kysymyksessä olivat vastaajat vastanneet eri tavoin kuin olin tarkoittanut. Kysymys ei ollut kovin oleellinen työssäni, sillä sain siihen vastauksen myös toisessa kysymyksessä. Tämän vuoksi minun oli helppo jättää tämä kysymys ja sen vastaukset huomiotta työssäni. Tämä ei aiheuttanut tuloksissa mitään vääristymää enkä kokenut, että olisin tarvinnut juuri tätä tietoa vielä eritellymmin opinnäytetyössäni. (Aaltola & Valli 2010, 236.)

Kyselylomakkeessani oli siis suurin osa kysymyksistä avoimia. Analyysivaihetta suunnitellessani ja pohtiessani koin, että vaikka monivalintakysymykset olisivat olleet helpommin analysoitavissa, halusin saada työntekijöiden oman äänen paremmin kuultavaksi. Tämä toteutui siis hyvin avointen vastausten avulla. Avoimia kysymyksiä luokitellessa on mahdollista käyttää tilastollisia menetelmiä. Tämä edellyttää, että tutkija luokittelee samantyyppiset vastaukset samoihin luokkiin. Tässä on hyvä ensin lukea kaikki vastaukset ja sitten merkitä eri vastausvaihtoehtoja, sitä mukaa kun uusia tulee vastaan. Näitä luokkia on hyvä tehdä aluksi enemmän ja sitten pikkuhiljaa tiivistää niitä yhdistämällä samantapaisia luokkia keskenään. Luokittelin itse siis lähes kaikki kysymykset omiin luokkiin (LIITE 3), sen mukaan minkälaisia yhtäläisyyksiä vastauksista löytyi. Luokkia tuli kahdesta kahdeksaan, riippuen kysymyksestä ja vastausten jakaantumisesta. Näitä luokkia käyttäen loin Excel-ohjelmalla kaavioita, joissa näkyi vastausten jakaantuminen. Kaavioita tein kaikista paitsi kahdesta kysymyksestä. (Aaltola & Valli 2010, 248.)

6.5 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Tieteen etiikkaa on kuvattu koko tiedeyhteisössä tapahtuvaksi hiljaiseksi, sinnikkääksi ja hellittämättömäksi sitoutumiseksi tieteen harjoittamisen ihanteisiin. Näitä ihanteita ovat: rehellisyys, avoimuus ja kriittisyys. (Kuula 2011, 29.)

Tutkimusetiikkaan kuuluu moraaliset valinnat ja päätökset kautta koko tutkimusprosessin, alusta loppuun saakka. Tutkimuksen eri osuuksiin kuten tutkimuskohteen ja menetelmien valintaan, aineiston hankintaan, tieteellisen tiedon luotettavuuteen sekä tutkittavien kohteluun voi liittyä eettisiä kysymyksiä. Kaikkiin tilanteisiin ei ole valmiita ratkaisuja, joten tutkija joutuu tapauskohtaisesti etsimään eri tilanteisiin omat eettiset ratkaisunsa. (Kuula 2011, 11 -12.)

Opinnäytetyöni koko prosessissa pohdin työni eettisyyttä ja kyselyihini vastanneiden työntekijöiden yksityisyyden suojaa. Koulumme opinnäytetyönohjeessa esitellään opinnäytetöidemme eettiset säännöt. Näihin kuuluu oleellisesti se, että opinnäytetyön laadinnassa on noudatettava tieteen yleisiä eettisiä sääntöjä ja vallitsevaa tietosuojalakia. Näihin kuuluu keskeisesti pyrkimys objektiivisuuteen, tulosten oikeaan johtamiseen ja perusteluun sekä tulosten kriittiseen arviointiin. Tekstiin tulee aina merkitä oikeat, tarkat ja ohjeidenmukaiset lähdeviitteet eikä opinnäytetyössä saa käyttää plagiointia. Ohjeistuksessa kuvataan ammattitaidon olevan rehellistä, kriittistä, avointa ja luovaa. (Lapin ammattikorkeakoulun opinnäytetyön ohje 2013, 6.)

On tärkeää pohtia ja suunnitella tapaa, jolla kertoo tai kirjoittaa tulevasta tutkimuksestaan. Tämä vaikuttaa oleellisesti siihen, saako tutkija tutkimukseensa tutkittavia. Kyselylomakkeen saatekirjeessä esittelin itseni ja tulevan opinnäytetyöni aiheen sekä aineistonkeruutavan ja ajankohdan. Kirjeessä myös kerron mihin tulen käyttämään aineistoni ja lupaan siinä välittää työntekijöiden toiveet myös esimiehille. Kerron saatekirjeessä myös kuinka opinnäytetyön tekemisessä tulen noudattamaan tutkimuseettisiä toimintaperiaatteita ja vallitsevaa tietosuojalainsäädäntöä. Lupaan siinä myös vastata aiheeseen liittyviin kysymyksiin, yhteistietoni löytyvät saatekirjeen lopusta tätä varten. Kerron myös opinnäytetyöni suunnitellusta valmistumisajankohdasta ja siitä kuinka se tulee luettavaksi myös internetissä. Lupaan kirjeessä, että laitan työntekijöille linkin opinnäytetöihöni, sen ilmestyttyä. Osa saatekirjeen eettisistä lupauksista toteutuu ja täyttyy opinnäytetyöprosessin aikana, osa opinnäytetyön valmistuttua. (Kuula 2010, 101.)

Suunnittelin kyselylomakkeet työntekijöiden anonyymiys mielessä. En laittanut sinne tarkoituksella mitään tarkkoja tunnistetietoja vaativia kysymyksiä. Osa kyselyistä kuitenkin palautettiin itselleni suoraan käteen ja useista vastauksista tunnistin vastaajat. Itse kirjallisessa opintyössäni pidin kuitenkin tarkan huolen siitä, ettei vastaajista kenenkään

henkilöllisyys paljastunut. Mietin aluksi, että olisin analysoinut vastauksia siten, että olisin eritellyt eri tehtävänimikkeillä tekevien vastauksia. Päädyin kuitenkin hylkäämään ajatukseni, sillä silloin uskoakseni olisi työntekijöiden anonyymiyä kärsinyt. Kyselylomakkeet säilytin huolellisesti ja opinnäytetyön valmistumisen jälkeen tuhosin kyselyt ja analyysit paperisilppurilla. Tämän lisäksi poistin tietokoneeltani kaikki tuloksiin liittyvät analyysit ja muut oheistiedot, joita ei opinnäytetyössäni ole suorasti käytetty.

Ennen kyselylomakkeiden lähettämistä pyysin kirjallisesti luvan (LIITE 4) Limingan varhaiskasvatusjohtajalta sekä opinnäytetyön tekemistä että aineistonhankintaa varten. Olin häneen yhteyksissä myös tutkimukseni mahdollisesta hankkeistamisesta. Tähän kunta ei kuitenkaan lähtenyt mukaan. Hankkeistamisessa tutkimuksen tekemiseen ja ongelman asetteluun vaikuttaa vahvasti hyötynäkökulma (Vilkkä 2005, 39). Itse koin, että tein opinnäytetyöni siten, että tulosten tietoa on mahdollista käyttää hyödyksi Limingan varhaiskasvatuksessa, vaikka hankkeistamissopimusta ei tehty.

Osallistuin itse myös tähän samaan metsämörriohjaajan peruskurssille kunnallisen perhepäivähoitajan ominaisuudessa. Tein eettisen päätöksen, etten tuo tässä opinnäytetyössäni ilmi omaa osallistumista, saamiani tietoja ja mielipiteitä. Tämä sen vuoksi, että en halua vaikuttaa tutkimustulokseen itse millään lailla. Oma roolini tässä on olla neutraali opinnäytetyöntekijä sen sijaan, että olisin yksi vastaajaryhmään kuuluneista työntekijöistä.

Tutkimuksissa yritetään välttää virheitä, mutta inhimillisesti niitä sattuu aina joskus. Tämä vuoksi tulosten luotettavuus ja pätevyys vaihtelevat. Inhimillisten syiden vuoksi tulee aina tutkimuksissa arvioida tehdyn tutkimuksen luotettavuutta. Tässä on mahdollista käyttää monia erilaisia mittaus- ja tutkimustapoja. Tutkimusten mittaustulosten toistettavuutta kutsutaan reliaabeliukseksi. Tällä mitataan tutkimuksen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Kvantitatiivisissa tutkimuksissa on mahdollista käyttää erilaisia tilastollisia menettelytapoja, joilla voidaan arvioida mittareiden luotettavuutta. On myös mahdollista todeta reliaabelius esimerkiksi siten, että toinen tutkija tulee samaan johtopäätökseen samassa tutkimuksessa tai tutkimus toistetaan ja lopputulos on silloinkin sama. (Vilkkä 2005, 231.)

Tutkimusten pätevyydellä eli validiudella tarkoitetaan mittarin tai tutkimusmenetelmän kykyä mitata tutkimuksessa tarvittavaa asiaa. Tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi kyselylomakkeet tulisi laatia siten, että niitä ei ymmärrettäisi väärin. Näin käydessä tulokset vääristyvät jos vastaaja ei ajattelekaan siten kuin tutkija ajatteli. Validiutta tulee siis ajatella ja tarkastella jo tutkimusta suunniteltaessa. (Vilka 2005, 162.)

6.6 Opinnäytetyön prosessi

Aloitin opiskelun Lapin ammattikorkeakoulussa (silloisessa Kemi-Tornion ammattikorkeakoulussa) syksyllä 2013. Koska minulla oli tavoitteena vain päivittää aikaisempaa sosionomi (AMK) tutkintoani, oli opiskelun alkajaiseksi jo alettava suunnittelemaan tulevaa opinnäytetyötä ja sen aihetta. Pohdin jo kesällä 2013, ennen opintojen alkua, erilaisia varhaiskasvatukseen liittyviä aihepiirejä. Osallistuin kesäkuussa 2013 itse opinnäytetyössäni käsiteltävälle metsämörriohjaajan peruskurssille ja innostuin kovasti ympäristökasvatuksesta metsämörri toiminnan keinoin. Päädyin siis tutkimaan metsämörri toimintaa ja erityisesti kuinka varhaiskasvattajat hyödyntävät tätä käytyä koulutusta työssään. Tässä vaiheessa suunnittelin myös kartoittavani joltain lapsiryhmältä ja vanhemmilta heidän ajatuksiaan aiheeseen liittyen.

Syksyllä 2013 tein aihealoitelomakkeen ja hain tutkimuslupaa opinnäytetyölleni. Olin yhteyksissä myös eri tahoihin opinnäytetyöhöni liittyen ja tein opinnäytetyösuunnitelman. Syksyllä ehdotin myös Limingan kunnan varhaiskasvatusjohtajalle opinnäytetyöni hankkeistusta, mutta he päättivät olla lähtemättä mukaan hankkeistamiseen. Marraskuussa 2013 lähetin valmiin opinnäytetyösuunnitelman ohjaaville opettajilleni ja se hyväksyttiin. Opettajat antoivat minulle neuvoja, kuinka etenisin siitä. Sain myös ajattelemisen aihetta, kun ohjaajani pohti ovatko suunnittelemani tiedonhankintamenetelmät turhan laajoja, aikaavieviä ja raskaita suorittaa. Päädyin rajaamaan työni käsittelemään ainoastaan metsämörriohjaajan peruskurssille osallistuneita työntekijöitä

Vuoden vaihtuessa uuteen kirkastin tutkimuskysymyksiä ja suunnittelin opinnäytetyöni aineistonkeruuta. Helmikuussa 2014 lähetin postitse tutkimuslupa-anomuksen Limingan kunnan varhaiskasvatusjohtajalle ja sain häneltä pian myönteisen päätöksen tutkimustani ja tiedonkeruuta varten. Tiedonkeruulupa olisi voimassa 1.4. -30.5.2014. Samaan aikaan suunnittelin kysymyslomakkeen työni aineistonkeruuta varten.

Keväällä 2014 päätin lähettää/antaa lomakkeen vain niille työntekijöille, jotka ovat nyt työelämässä mukana. Lähetin päiväkotien vastaaville lastentarhanopettajille, yhden päiväkodin johtajalle sekä perhepäivähoidonohjaajalle erillisen infon opinnäytetyöstäni ja sen tulevasta aineistonkeruusta. Viestissä pyysin heiltä lupaa laittaa kyselylomakkeen saatekirjeeseen heidän nimet kyselylomakkeiden palautusta varten. Lupasin hakea kyselylomakkeet aineistonkeräämisen loppumisen jälkeen ja olisin siitä vielä etukäteen yhteyksissä. Tein myös kyselylomakkeeseen saatekirjeen ja lähetin kirjeet Tuposlaisille varhaiskasvattajille. Kirkonkyläläisille toimitin kirjeet itse. Sain täytettyjä kyselomakkeita takaisin sekä postin kautta, että ihan henkilökohtaisesti palautettuna. Toukokuun 2014 alussa hain viimeiset täytetyt lomakkeet kirkonkylän päiväkodeista.

Kesällä 2014 hain materiaalia kirjastosta ja aloitin opinnäytetyön kirjoituksen. Tavoitteenani oli kirjoittaa opinnäytetyötäni mahdollisimman paljon kesän aikana. Tavoite täyttyi hyvin ja syksyksi ei jäänyt paljoakaan tehtävää. Syksyllä lähetin lähes valmiin työni ohjaaville opettajilleni ja sain heiltä muutaman korjausehdotuksen. Opinnäytetyöseminaarini on marraskuussa 2014. Prosessi on kestänyt siis noin vuoden ja aktiivisinta aikaa on ollut sekä kevät 2014 että kesälomani , heinäkuu 2014.

7 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

Kyselylomakkeita siis palautui takaisin minulle viisitoista kappaletta eli vastausprosentti oli 79 prosenttia. Työntekijät olivat hienosti jaksaneet paneutua vastauksiin ja olin todella tyytyväinen saamaani aineistoon. Seuraavaksi esittelen opinnäytetyöni tuloksia. Päädyin esittelemään tulokseni erilaisten kaavioiden avulla, jotta tuloksista saisi selkeämmän kuvan ja ne olisi helpommin tulkittavissa.

7.1 Vastaajien taustoista

Taustakysymyksillä halusin kartoittaa sitä, minkälaisia varhaiskasvattajia metsämörriohjaajan peruskurssilla oli. Minkälaista työtä he tekevät ja oliko heillä muuta luontokasvatuksen koulutusta taustalla.

Ensimmäisenä kysymyksenä lomakkeessa kartoitettiin vastaajien tehtävänimikkeitä ja sitä kuinka nimikkeet ovat jakautuneet koulutuksessa olleiden kesken.

Kuvio 1. kysymys 1. Mitkä ovat vastaajien tehtävänimikkeet?

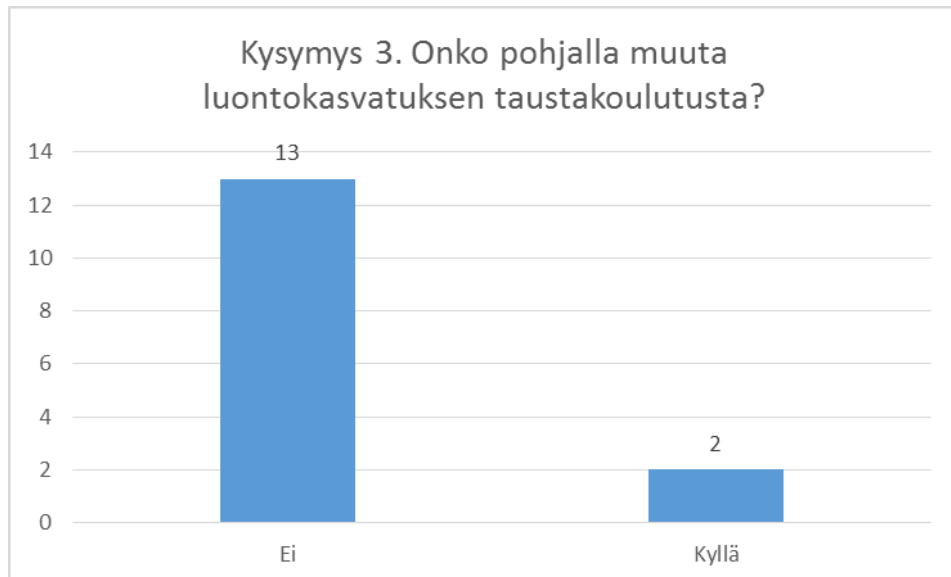
Vastauksia tuli siis yhteensä viisitoista kappaletta (kuvio 1). Päivähoitajia tai lastenhoitajia oli eniten, sillä heitä oli vastaajista yhdeksän. Lastentarhanopettajia oli neljä kappaletta ja perhepäivähoitajia oli kaksi.

Seuraavaksi otin selvää, minkäikäisiä lapsia nämä työntekijät ohjaavat työssään.

Kuvio 2. Kysymys 2. Mikä on ohjattavan lapsiryhmän ikärakenne?

Suurin osa vastaajista, eli viisi vastaajaa, työskenteli 3-5-vuotiaiden lasten kanssa (kuvio 2). Alle kolmevuotiaita lapsia ohjasi neljä varhaiskasvattajaa ja esikoululaisia kolme. Kahdella vastaajalla oli ryhmässään sekä pieniä että isompia lapsia ja yksi ohjasi viisivuotiaiden ryhmää.

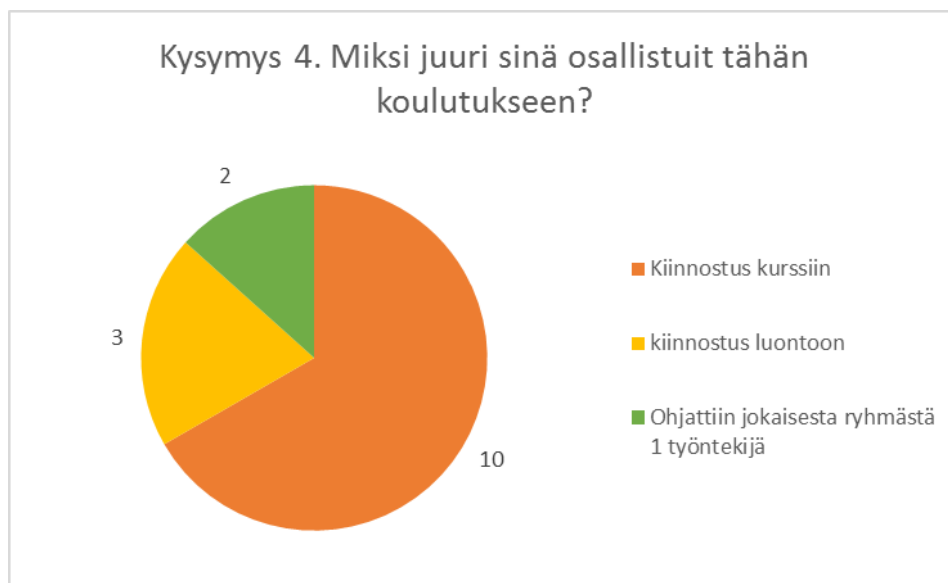

Kuvio 3. Kysymys 3. Onko pohjalla muuta luontokasvatuksen taustakoulutusta?

Kysymyksessä numero kolme kartoitin vastaajien mahdollisia muita luontokasvatuksen opintoja. Enemmistöllä vastaajista ei ollut pohjalla mitään muuta luontokasvatuksen koulutusta (kuvio 3). Kaksi vastasi tähän kysymykseen myönteisesti. Heillä toisella oli sekä elämäkokemukseen liittyvää tietotaitoa että koulussa opittua luontotietoutta ja toisella oli sosionomiopinnoissa käytyjä luontokasvatuksen opintoja.

7.2 Metsämörriohjaajan peruskurssiin liittyvät vastaukset

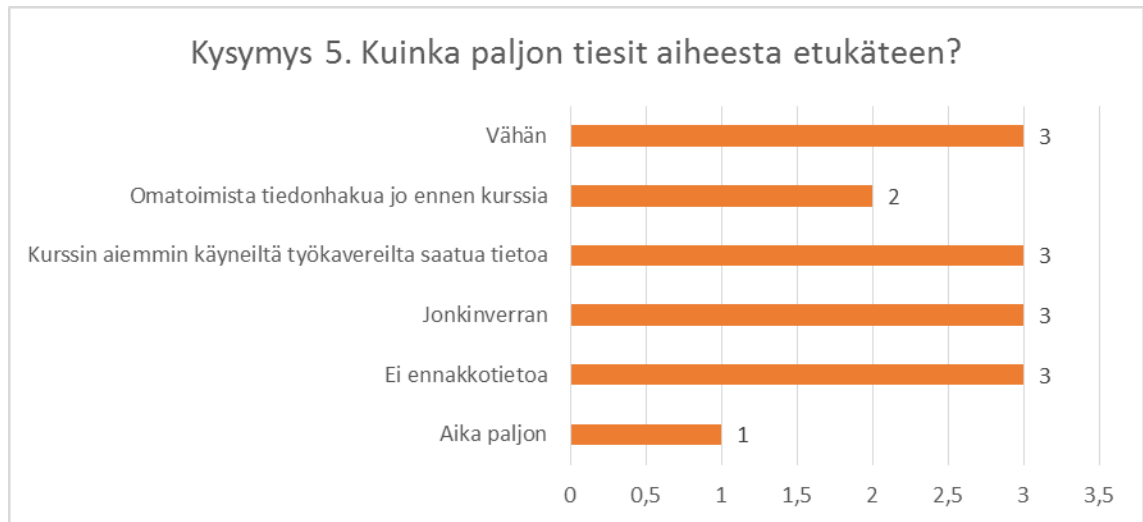
Seuraavana kohtana lomakkeissa oli kysymyksiä itse koulutuksesta. Tässä osiossa kysyin vastaajilta miksi juuri he olivat osallistuneet tähän kyseiseen koulutukseen. Tässä osiossa myös kysyin kuinka paljon etukäteistietoa heillä oli aiheeseen liittyen, mitä odotuksia heillä oli koulutuksen liittyen ja toteutuivatko ne sekä olisivatko he halunneet jotain lisää koulutukseen. Viimeisenä kysymyksenä tässä kysyin mikä heistä oli koulutuksessa kaikkein hyödyllisintä.

Kuvio 4. kysymys 4. Miksi juuri sinä osallistuit tähän koulutukseen?

Suurin osa työntekijöistä, eli 10 vastaajaa, oli osallistunut metsämörriohjaajan peruskurssille oman kiinnostuksensa vuoksi (kuvio 4). He olivat siis kiinnostuneita metsämörritoiminnasta. Kolme vastaajaa oli kiinnostuneita luonnosta ja osallistuivat siksi. Kaksi varhaiskasvattajaa ohjattiin koulutukseen, sillä jokaisesta heidän työpaikkansa lapsiryhmästä tuli olla vähintään yksi työntekijä koulutuksessa.

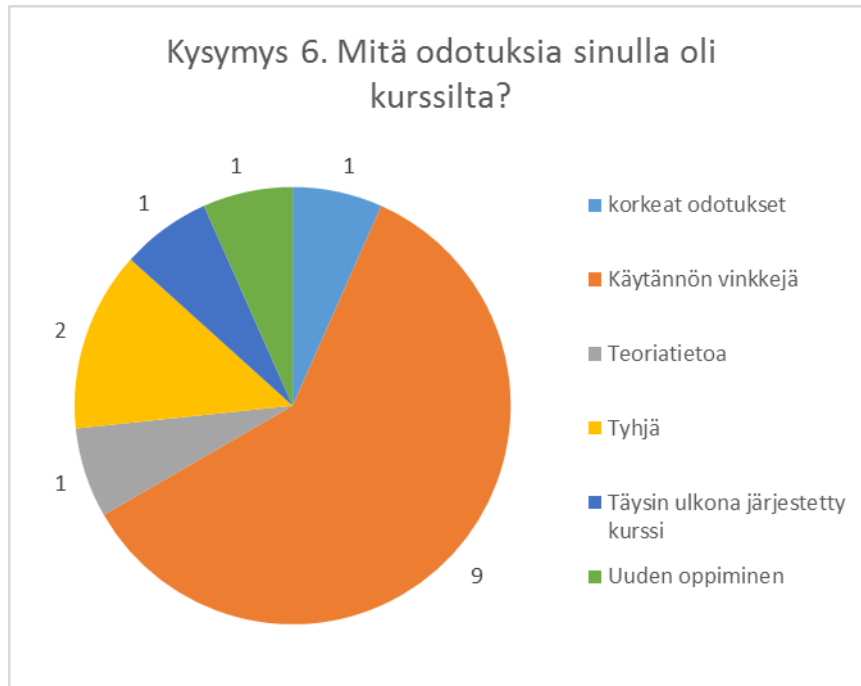
Seuraavaksi otin selvää kuinka paljon ihmiset olivat tienneet metsämörritoiminnasta ennen koulutusta.

Kuvio 5. Kysymys 5. Kuinka paljon tiesit aiheesta etukäteen?

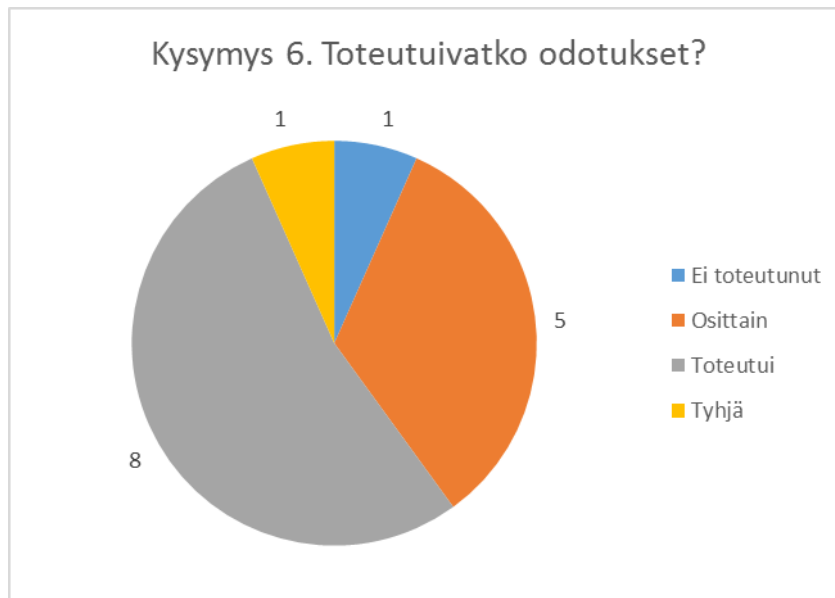
Saman verran, eli kolme vastaajaa, oli valinnut vaihtoehdon ”vähän”, ”jonkin verran” ja ”ei etukäteistietoa” (kuvio 5). Kolme työntekijää oli kuullut aikaisemmin vastaavan kurssin käyneiltä työkavereiltaan aiheesta ja kaksi oli omatoimisesti etsinyt aiheesta tietoa jo aikaisemmin. Yhdellä vastaajista oli aika paljon ennakkotietoa aiheesta.

Seuraavassa kysymyksessä oli kaksi kysymystä, joissa kartoitettiin koulutuksen liittyviä odotuksia. Kysyin tässä sekä koulutukseen liittyviä odotuksia, että kuinka odotukset toteutuivat.

Kuvio 6. Kysymys 6. Mitä odotuksia sinulla oli kurssilta?

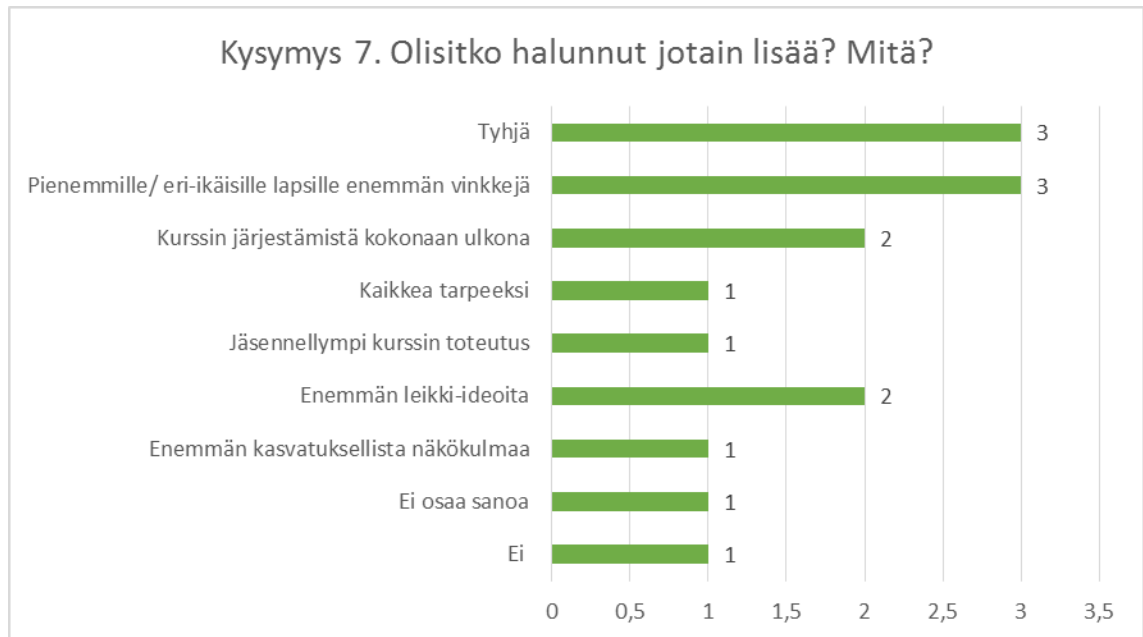
Suurin osa vastaajista (9) odotti koulutuksesta käytännön vinkkejä (kuvio 6). Teoriatietoa toivoi yksi vastaaja. Yhdellä vastaajalla oli korkeat odotukset kurssista ja kaksi jätti kysymykseen vastaamatta.

Kuvio 7. Kysymys 6. Toteutuivatko odotukset?

Noin puolella työntekijöistä (8) oli odotukset täyttyneet ja viidellä oli odotukset täyttyneet osittain (kuvio 7). Yksi koki, etteivät hänen odotukset olleet toteutuneet ja yksi vastaajista jätti tähän kysymykseen vastaamatta.

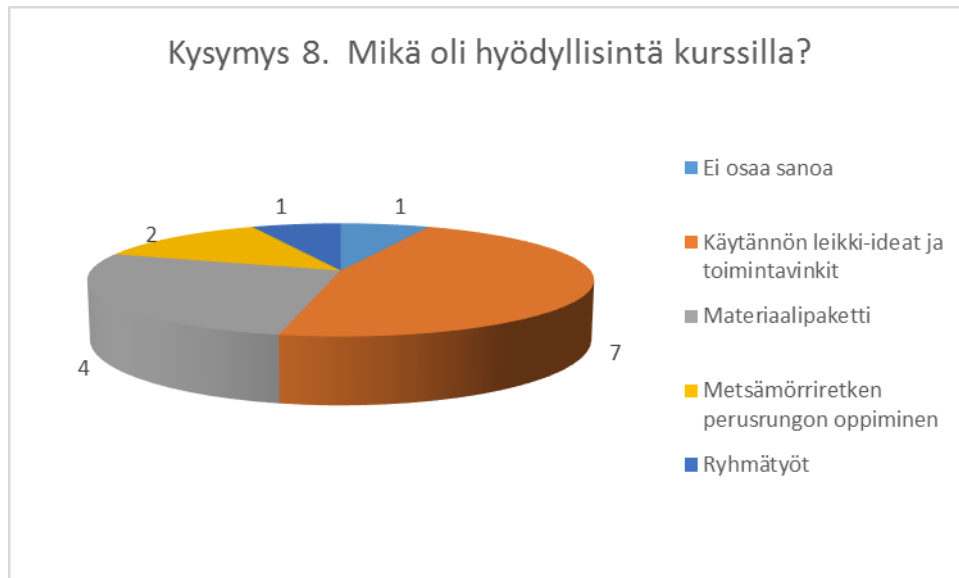
Kysymyksessä seitsemän kysyin olisivatko työntekijät halunneet jotain lisää koulutukseen. Tässä kysyttiin myös mitä mahdollisesti he olisivat toivoneet lisää.

Kuvio 8. Kysymys 7. Olisitko halunnut jotain lisää? Mitä?

Kolme vastaajaa olisi toivonut kurssille enemmän vinkkejä pienemmille ja eri-ikäisille lapsille (kuvio 8). Kaksi olisi toivonut, että tämä koulutus olisi järjestetty kokonaan ulkona. Kaksi vastaajaa toivoi enemmän leikki-ideoita. Yksi vastaaja olisi halunnut kurssille enemmän kasvatuksellista näkökulmaa. Vastaajista yksi koki, ettei koulutukseen olisi tarvittu mitään lisää ja yksi ei osannut vastata. Kolme jätti tähän kysymykseen vastaamatta.

Seuraavassa kysymyksessä kysyin, minkä vastaajat kokivat kaikkein hyödyllisimmäksi käymässään koulutuksessa.

Kuvio 9. Kysymys 8. Mikä oli hyödyllisintä kurssilla?

Lähes puolet vastaajista (7) koki käytännön leikki-ideat ja toimintavinkit kaikkein hyödyllisimmäksi kurssilla (kuvio 9). Neljä vastaajaa vastasi kurssilta saadun materiaalityökalin olevan kaikkein hyödyllisin. Kaksi kasvattajaa koki kurssilla opetetun metsämörriretken rungon hyödyllisimmäksi. Yksi vastaaja vastasi ”ryhmätyöt” ja yksi ei osannut sanoa.

7.3 Koulutuksen jälkeen-osio

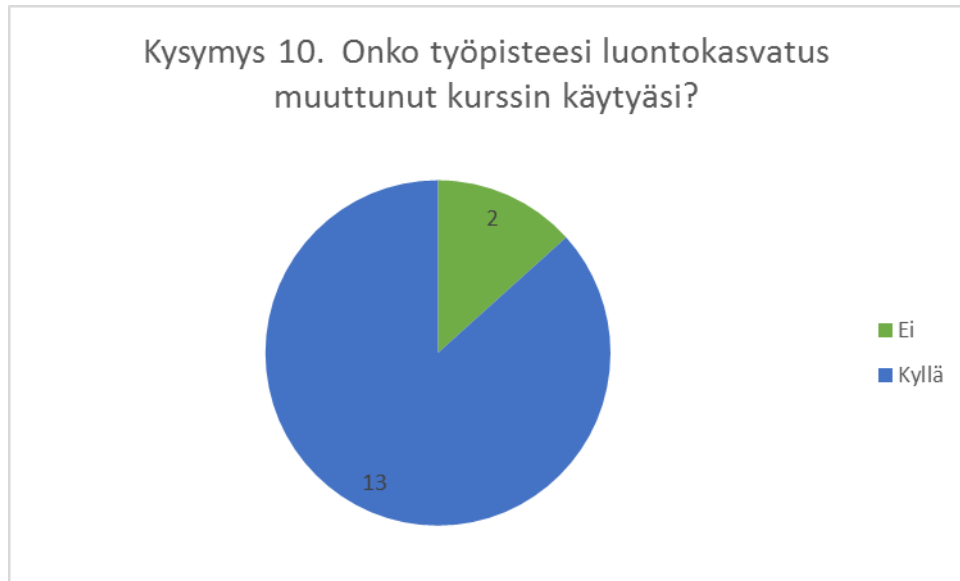
Tässä kyselylomakkeen osiossa kysymykset liittyvät kurssin käyneiden itse ohjaamaan metsämörri-toimintaan.

Kuvio 10. Kysymys 9. Oletko itse aloittanut metsämörri-toiminnan omassa työpisteessäsi?

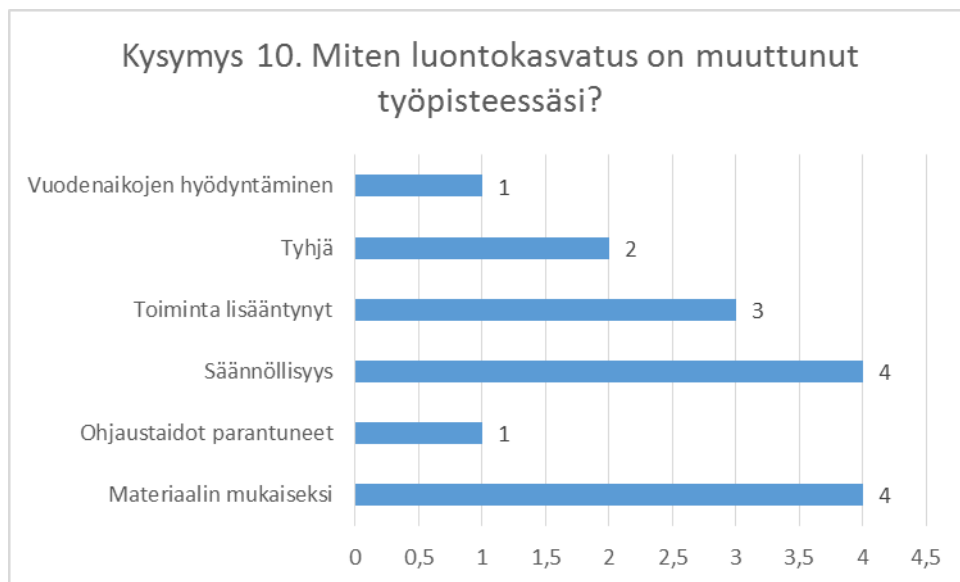
Vastaajista suurin osa (12) oli aloittanut metsämörri-toiminnan omassa työpaikassaan (kuvio 10). Kolme ei toteuttanut metsämörri-toimintaa. Näistä kolmesta yksi toteutti erilaista luontokasvatusta työssään ja toinen toteutti luontokasvatusta soveltaen metsämörriohjaajan peruskurssilta saatua tietoa mutta toiminta ei ollut puhdasta metsämörri-toimintaa. Kolmas vastaajista ohjasi metsämörri-toimintaan liian pieniä lapsia, heillä kuitenkin tehtiin myös metsäretkiä ja toteutettiin luontokasvatusta.

Kysymys 10 oli taas kaksiosainen. Siinä kartoitettiin sekä kurssin käyneiden omien työpisteiden luontokasvatuksen mahdollista muuttumista ja sitä kuinka se oli muuttunut.

Kuvio 11. Kysymys 10. Onko työpisteesi luontokasvatus muuttunut kurssin käytyäsi?

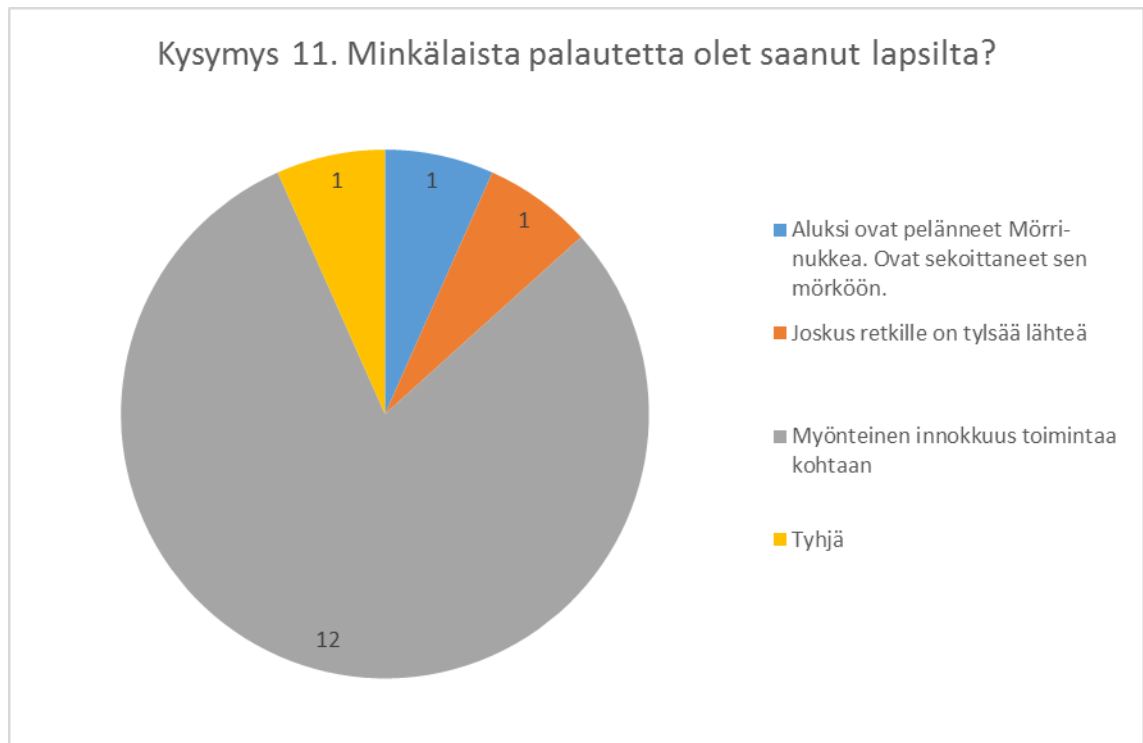
Suurimman osan työpisteissä (13) oli luontokasvatus muuttunut vastaajan osallistuttua metsämörriohjaajan peruskurssille (kaavio 11). Kaksi vastasi, että luontokasvatus oli säilynyt ennallaan.

Kuvio 12. Kysymys 10. Miten luontokasvatus on muuttunut työpisteessäsi?

Työpisteiden luontokasvatus oli muuttunut neljällä vastaajalla koulutusmateriaalin mukaiseksi (kuvio 12). Neljä vastasi, että luontokasvatuksesta oli tullut säännöllisempää ja kolmella oli toiminta lisääntynyt. Yksi vastaajista koki, että hänen omat ohjaustaitonsa olivat parantuneet ja yhdessä työpisteessä hyödynnettiin enemmän vuodenaikoja. Tähän kysymykseen jättivät ne kaksi vastaamatta, jotka edelliseen kysymykseen olivat vastanneet kieltävästi, eli heillä oli luontokasvatus säilynyt samanlaisena.

Seuraavaksi kyselylomakkeessa kysyttiin, että minkälaista palautetta kasvattajat olivat saaneet toiminnasta esimerkiksi lapsilta ja heidän vanhemmiltaan. Seuraavassa kuviossa näkyy lapsilta saatu palaute.

Kuvio 13. Kysymys 11. Minkälaista palautetta olet saanut lapsilta?

Suurin osa (12) vastaajista oli saanut lapsilta myönteistä ja innostunutta palautetta metsämörri-toiminnasta (kuvio 13). Yksi työntekijöistä vastasi lasten aluksi pelänneen mörrihahmoa ja sekoittaneen sen mörköön. Yksi työntekijä vastasi, että joskus lapsista oli tylsää lähteä retkille. Tähän kysymykseen jätti yksi henkilö vastaamatta.

Viidessätoista palautetusta lomakkeesta kymmenessä mainittiin lasten vanhemmilta saatu myönteinen palaute luontokasvatusta ja metsässä käyntiä kohtaan.

Kysymyksessä numero kaksitoista pyysin vastaajia kuvailemaan heidän metsämörriretkään. Ohjeistin heitä kertomaan etukäteissuunnittelusta, lapsimäärästä, toiminnasta, aikuisten lukumäärästä, paikasta ja kestosta. Tähän kysymykseen vastasi kaikki 15 varhaiskasvattajaa, vaikka osa ei kokenut toimintaansa aidoksi metsämörritoiminnaksi.

Seuraavat alla olevat vastaukset ovat suoria lainauksia niiltä, jotka eivät ole kokeneet toteuttavansa puhdasta metsämörritoimintaa ja jotka vastasivat edellä, etteivät ole koulutuksen jälkeen aloittaneet metsämörritoimintaa omassa ryhmässään.

”Meidän metsäretkemme on perjantaisin n. tunnin aina tietyllä paikalla metsässä. Alkupiirin jälkeen teemme tehtäviä ja leikimme. Eväitä meillä ei ole ollut mukana.”

”Olen tehnyt lasten kanssa kävelyretkiä luontoon, mutta varsinaista metsämörriretkettä eväineen en ole tehnyt.”

”Ei varsinaista metsämörritoimintaa ole ollut. Lähinnä tarkkailemme luontoa ja usein meillä on jokin teatteriesitys tai laulamme/lorutteleminen. Käymme lähimetsässä, aikuisia 2-3, lapsia 8-12. Etukäteen suunnittelemme mitä teemme, onko lauluja/loruja vai onko jokin esitys kulloiseenkin (toimintaan) teemaan liittyen. Usein on jokin pieni ”eväs” mukana esim. leipä ja mehu. Esim. Tänä keväänä ”keväťjuhla” on toiminnallinen metsäretki tehtävärasteineen, myös vanhemmat on kutsuttu mukaan ja syömmme aamupalan metsässä ennen retken alkua.”

Kaksi tämän kysymyksen vastauksista oli lyhytsanaisia ja vähemmän kuvailevia. Tässä alla niistä suorat lainaukset.

”Luettu metsämörrin synty. Lapsi lukumäärä 7, aikuisia 1-2. Päiväkodin läheinen metsikkö. Aika n 45 min.”

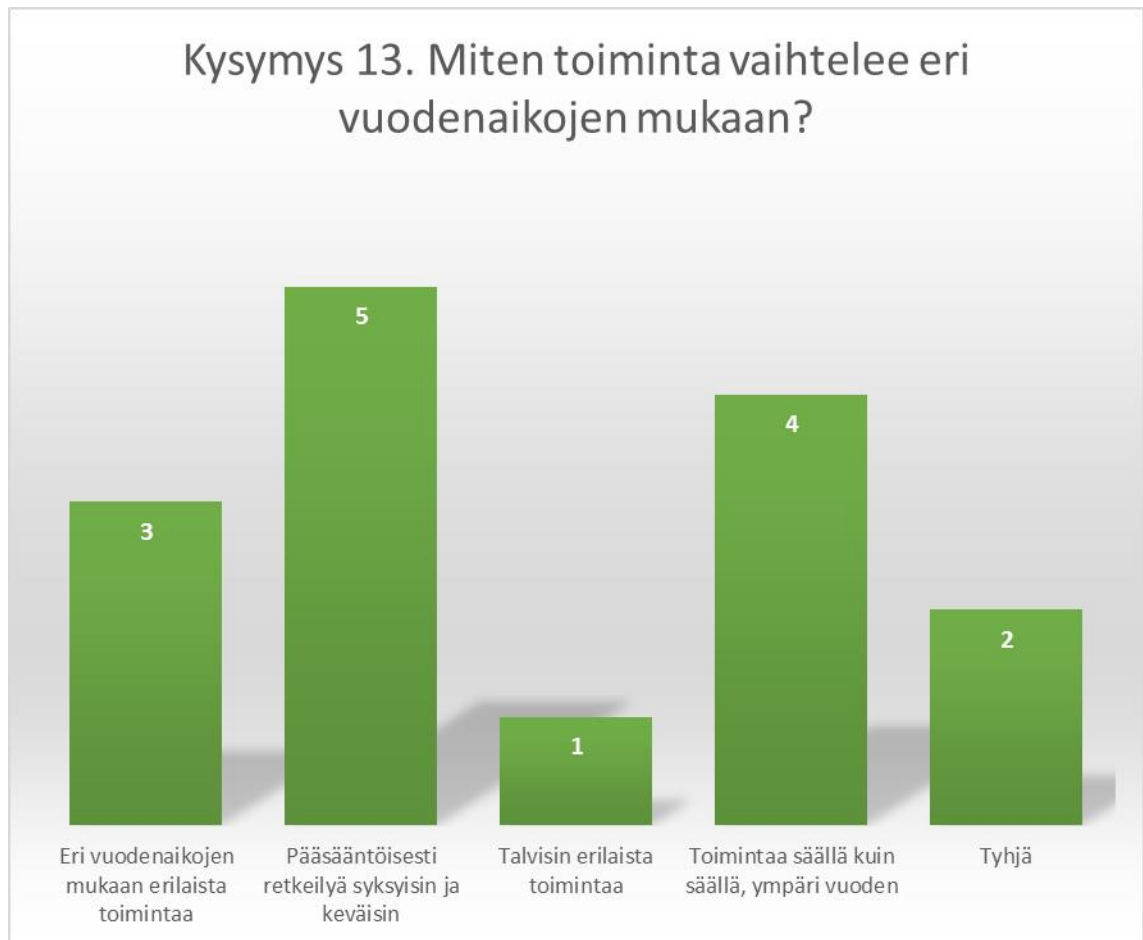
”Lapsimäärä tilanteen mukaan!! Aikuisia 2-3 kpl, lähimetsä. N 30 min. Valmiiksi mietitty pieniä juttuja mitä tehdään/lauletaan.”

Loput kymmenen vastaajaa olivat kuvailleet retkeään monisanaisemmin ja tarkemmin. Kaikista kymmenestä vastauksesta ilmenee, että he käyttävät metsämörriohjaajan peruskurssilla saatua tietotaitoa, mutta soveltaen sitä oman ryhmänsä ikäjakaumaan tai johonkin muuhun ryhmään kiinteästi liittyvään seikkaan. Tähän alle olen suoraan lainannut niistä kahta kuvailevinta vastausta

”Suunnittelen etukäteen aihetta ja siihen sopivia leikkejä + mahdollista tutkimustapaa. Pakkaan jokaiselle omaan reppuun eväät. Retkellä on 2 aikuista ja lapsia 6-9 v vaihtelevasti. Pyrin siihen, että kaikki oman ryhmän lapset ovat paikalla retkipäivänä. Lähipuiston metsikössä on yleensä retki. Metsän reunaan kokoonnutaan alkupiiriin, jossa Rauha-leppäkerttu tervehtii jokaisen lapsen (+aikuisen) henkilökohtaisesti silitellen. Laulamme Mytys-laulun leikkeineen. Laskemme/lapset laskevat metsään lähtijät. Valitsen portin avaajan, joka kepillä aukaisee metsän lukon. Siirrymme reppupaikalle. Leikimme 2-(3) leikkiä, tutkimme jonka jälkeen vapaata toimintaa. Jonossa pois ja viimeinen sulkee portin. Loppupiiri samassa paikassa kuin alkupiiri. Laskemme lapset, Rauha kiittää osallistujia henkilökohtaisesti. retki alku- ja loppupiireineen kestää noin tunnin, reilummastikin kun hyvä ilma ja lapsilla intoa.”

”Retkelle osallistuu yleensä 5-7 lasta ja 2 aikuista. Suunnittelussa käytän apuna mörri-materiaalia, huomioin vuodenaikaan liittyviä ominaispiirteitä sekä mahdollisesti ryhmässä olevan teeman (esim. hyönteinen) Avustaja tekee valmiiksi eväät ja pakkaa. Sovellamme ideaa sillälailla, että lapsilla ei ole omia reppuja vaan aikuinen huolehtii tarvittavat mukaan. Näin minimoimme unohdukset ja epätasaroisuudet esim. eväissä. Retkipaikkana on päiväkodin läheinen metsikkö ja retki kestää noin tunnin. Yhteinen aloituspiiri päiväkodin pihalla...siirtyminen metsään...lapset avaavat puukepeillä (avaimet) metsänportin...vapaata leikkiä, josta pikkuhiljaa leikin varjolla siirrymme suunniteltuun aiheeseen...eväiden syöti...pois lähtö...portin lukitseminen...pahuu päiväkodille. Mukana retkillä kulkee leppäkerttu ”Ville”, joka seuraa lasten puuhia puun oksalta.”

Seuraavassa kysymyksessä kysyttiin miten varhaiskasvattajien ohjaama metsämörri toiminta vaihtelee eri vuodenaikojen mukaan.

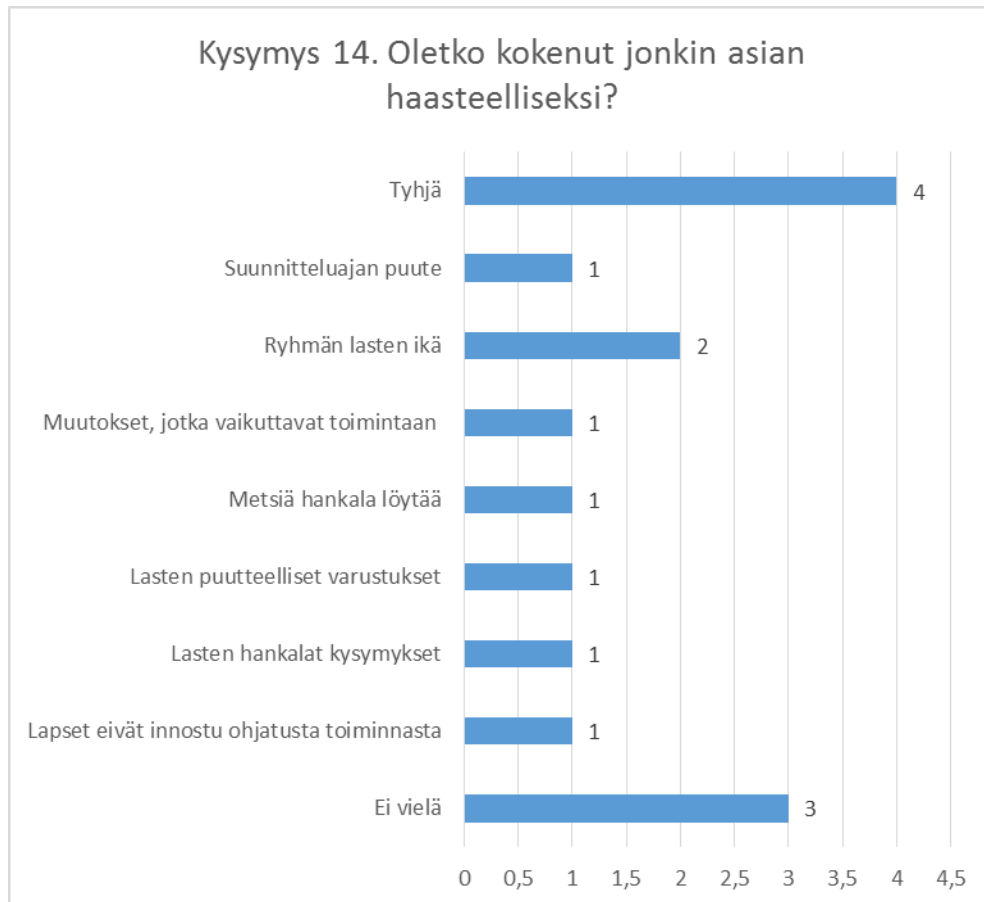

Kuvio 14. Kysymys 13. Miten toiminta vaihtelee eri vuodenaikojen mukaan?

Viisi työntekijää vastasi, että heidän työpisteessään retkeillään pääsääntöisesti syksyllä ja keväällä (kuvio 14). Neljä vastaajaa vastasi heidän retkeilevän ympäri vuoden, säällä kuin säällä. Kolme toteutti erilaista toimintaa eri vuodenaikoina ja yhdellä vastaajalla oli talvisin erilaista toimintaa kuin muulloin. Tähän kysymykseen jätti vastaamatta kaksi henkilöä.

Seuraava kysymys on kaksiosainen. Ensin siinä kysyttiin onko vastaaja kokenut jonkin asian haasteelliseksi toiminnassaan. Toiseksi kysyin onko vastaaja soveltanut koulutuksessa saamiaan ohjeita. Tässä kysymyksen toisessa kohdassa sana soveltaa tuotti hankaluuksia. Kysymyksenasettelussa oli selkeä ongelma ja vastaajat olivat sen ymmärtäneet kahdella eri tapaa. Osa oli ymmärtänyt asian, kuten olin itse sen alun perin tarkoittanutkin. Olin siis tarkoittanut soveltaa sanalla sitä, että ovatko he joutuneet käyttämään muuntaen ohjeita omassa toiminnassaan. Osa oli taas ymmärtänyt soveltaa sanan synonyyminä käyttää -sanalle. Tämä olisi korjautunut, jos olisin ymmärtänyt käyttää joutua-sanaa soveltaa -sanana edessä. Jätän tämän vuoksi kysymyksen toisen osan työssäni

huomiotta. Siihen vastaus tulee esille myös kysymyksessä numero kaksitoista, jonka olen esitellyt jo edellä. Tässä kysymyksessä työntekijät kuvailevat omaa metsämörriretkeään.

Kuvio 15. Kysymys 14. Oletko kokenut jonkin asian haasteelliseksi?

Tähän kysymykseen jätti vastaamatta 27% työntekijöistä eli neljä henkilöä (kuvio 15). Kolme vastaajaa ei vielä ollut kokenut mitään haasteita toiminnassaan. Kahdella työntekijästä oli haastetta tuottanut ohjaamansa ryhmän ikäjakauma. Seuraavat vaihtoehdot ovat kaikki yhden yksittäisten työntekijöiden valitsemia: suunnitteluajan puute, metsiä hankala löytää, lasten hankalat kysymykset, lapset eivät innostu ohjatusta toiminnasta sekä muutokset, jotka vaikuttavat toimintaan.

Kyselylomakkeen seuraavassa kysymyksessä kartoitin kurssilla olleiden työntekijöiden tekemää yhteistyötä. Tässä pyysin myös selventämään, minkälaista yhteistyötä he olivat mahdollisesti tehneet.

Kuvio 16. Kysymys 15. Oletko tehnyt yhteistyötä muiden kurssilaisten kanssa?

Viidestätoista vastaajasta lähes puolet (7) oli tehnyt yhteistyötä toisen/toisten kurssilaisten kanssa (kuvio 16). Viisi vastasi, etteivät olleet tehneet yhteistyötä ja kolme jätti vastaamatta tähän kysymykseen.

Yhteistyön tapoja olivat olleet pääsääntöisesti ajatusten ja ideoiden vaihdot, toisten kurssilla olleiden kanssa sekä yksi vastaajista oli tehnyt yhteistyötä toisen kurssilaisen kanssa yhteisen laavuretken merkeissä. Kysymyksessä kartoitettiin yhteistyötä samalla kurssilla olleiden kesken. Kaksi vastaajaa oli kuitenkin vastannut yhteistyöstä myös muiden työntekijöiden kanssa. Yksi vastaajista suunnitteli toimintaansa toisen kurssin käyneen työkaverinsa kanssa, tämä toinen oli käynyt kurssin aikaisemmin. Eräässä päiväkodissa oli avustaja tehnyt heille Mörri-nuken. Tämä avustaja ei kuitenkaan ollut itse ollut kurssilla mukana.

7.4 Vastauksia kysymyksiin metsämörritoiminnan jatkosta

Kyselylomakkeen viimeisessä osiossa oli kaksi kysymystä, joista ensimmäinen oli kaksiosainen. Ensimmäisessä kysymyksessä kysyttiin lisäkoulutuksesta ja viimeisessä kehittämisideoista metsämörritoimintaan liittyen.

Kuvio 17. Kysymys 16. Oletko kouluttautunut/ kouluttautumassa lisää Metsämörritoimintaan liittyen?

Suurin osa vastaajista, eli 11 henkilöä, ei ole lisäkouluttautunut tai aikeissa lisäkoulutautua metsämörritoimintaa varten (kuvio 17). Kolme vastaajista vastasi myönteisesti kysymykseen ja yksi jätti kysymykseen vastaamatta.

Kartoitin tässä myös sitä, minkälaiseen koulutukseen vastaajat haluaisivat vielä osallistua. Kolme vastaajaa vastasi kiinnostuksenaiheitaan olevan: metsämyyntityö, eskaari-ikäisten toiminta ja vaeltajakoulutus. Yksi vielä eritteli, että haluaisi osallistua koulutukseen, jos kunta järjestäisi koulutuksen sen taas samalla tavalla täydennyskoulutuksena.

Kysymys numero 17 oli kyselylomakkeen viimeinen kysymys. Tässä kysyin työntekijöiden mahdollisia ideoita ja toiveita siitä kuinka metsämörritoimintaa voisi kehittää Limingan varhaiskasvatuksessa. Kysyin myös millaista tukea toimintaan toivotaan. Tähän kysymykseen jätti neljä vastamatta, eli vastauksia tuli yksitoista kappaletta. Vastaukset olivat hyvin vaihtelevia, mutta yhtäläisyyksiäkin löytyi monista. Kasvattajat toivoivat lisäkoulutusta, varsinkin pienempien lasten metsämyyntityötoiminnan ohjaamista varten. Työntekijät halusivat tutustua toisten ohjaamaan ja suunnittelemaan toimintaan.

sekä mahdollisuutta yhteiseen aivoriiheen, jossa he voisivat suunnitella ja keskustella aiheesta yhdessä. Heidän mielestään Limingan kunnassa pitäisi sopia yhteneväiset käytännön metsämörritoiminnan toteuttamiselle. Kasvattajat toivoivat myös enemmän rekvisiittaa ja materiaaleja, joilla toiminta olisi helpompi toteuttaa. Työntekijät toivoivat määrärahaa eväitä varten, sillä eväät kuuluvat olennaisesti metsämörriretkiin. Toiveissa oli myös kyyditysapua metsäretkille esimerkiksi kaksi kertaa vuodessa, jolloin metsämörritoimintaan voisi yhdistää vuodenaikoihin liittyviä toimintoja, kuten marjojenpoimintaa ja kevään merkkeihin tutustumista.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyöprosessiani ohjasi päällimmäisenä kaksi tutkimuskysymystä, jotka olivat

1. Kuinka varhaiskasvattajat ovat hyödyntäneet kyseistä metsämörriohjaajan peruskurssia omassa työssään?
2. Minkälaista metsämörritoimintaa työntekijät ohjaavat työssään?

Olin todella tyytyväinen työntekijöiden aktiivisuuteen kysymyslomakkeisiin vastaamisessa ja palauttamisessa. Työntekijät olivat, pääsääntöisesti, vastanneet selkeästi ja pohdiskellen kysymyksiini ja sainkin niistä todella hyvää materiaalia opinnäytetyötäni varten. Sain tutkimuskysymyksiini hyviä vastauksia ja materiaalia, joiden avulla opinnäytetyötäni oli helppo tehdä. Työntekijöistä välittyi myös innokkuus ohjaamaansa toimintaa kohtaan.

Metsämörriohjaajan peruskurssilla olleiden varhaiskasvattajien tehtävänimike ja sen myötä myös pohjakoulutus vaihteli. Kaikki olivat kuitenkin kasvatusvastuullisia työntekijöitä, omassa työssään. Työntekijöiden ohjaamien lapsiryhmien ikärakenne jakautui aika tasaisesti esikouluikäisten ja alle 3-vuotiaiden välillä. Perhepäivähoitajien vastauksista näkyi heidän työnsä ominainen suurempi lasten ikäjakauma (alle 3-5v). 87 prosenttia vastaajista osallistui tähän koulutukseen oman kiinnostuksensa vuoksi. Tähän prosenttimäärään sisältyi sekä juuri metsämörritoiminnasta kiinnostuneet että luonnosta kiinnostuneet vastaajat. Suurin osa työntekijöistä tiesi suhteellisen vähän metsämörritoiminnasta ennen kurssille osallistumistaan. Oletettavasti luontoihmiset ovat luontoihmisiä myös työssään, sillä omalla persoonallisuudellaan ja kiinnostuksenaloillaan nämä ihmiset työtänsä tekevät. Kiinnostuksen lisäksi osassa vastauksista luki, että kurssille osallistuminen edellytti vakituista työpaikkaa Limingan varhaiskasvatuksessa, jotta uusi tieto ei karkaisi pois määräaikaisen työntekijän vaihtaessa mahdollisesti työpaikkaa. Selkeästi vastauksista ilmeni, että koulutukseen oli valikoitunut luonnosta kiinnostuneita ihmisiä, joilla oli koulutusmotivaatio kohdallaan. Tarkoitukseni oli selvittää myös, onko kukaan aikaisemmin käynyt mitään tiettyä räätälöityä luontokasvatuksen koulutusta. Enemmistöllä vastaajista ei ollut pohjalla mitään muuta luontokasvatuksen koulutusta. Ilmeisesti luontokasvatusta ei ole aikaisemmin ollut Limingan varhaiskasvattajien

lakisääteisissä koulutuksissakaan? Ainakaan nämä työntekijät eivät olleet sellaiseen osallistuneet. Tämä koulutus siis tuli hyvää saumaan.

Kyselylomakkeeni jakaantui neljään osioon, jotka käsittelivät eri asioita liittyen metsämörri-toimintaan. Näiden eri tavalla painotettujen osioiden avulla sain tietää paljon työntekijöistä ja siitä kuinka he olivat hyödyntäneet kurssin antia omassa työssään. Lähes kaikki vastaajat kokivat, että heidän työpisteidensä luontokasvatus oli muuttunut heidän käytyään metsämörriohjauksen peruskurssin. Pääsääntöisesti toiminta oli lisääntynyt, muuttunut säännöllisemmäksi ja materiaalin mukaiseksi. Tästä oli helppo tehdä johtopäätös siitä, että koulutus oli ollut hyödyllinen ja hyvin hyödynnetty Limingan varhaiskasvatuksessa.

80 prosenttia vastaajista oli saanut myönteistä palautetta lapsiryhmältään. Pääsääntöisesti vastaajat olivat kuvanneet lapsilta saatua palautetta myönteiseksi innokkuudeksi. Toiminnan kohderyhmä eli lapsetkin olivat siis olleet todella tyytyväisiä metsämörri-toimintaan. Niina Mykrä on tehnyt kandidaatintutkielman aiheesta kestävä kehityksen suunnitelmat Tampereen päiväkodeissa ja kouluissa. Kestävä kehitys on oleellinen osa ympäristökasvatusta, johon metsämörri-toimintakin luetaan. Mykrä on kysynyt kyselylomakkeilla eri koulujen ja päiväkotien kestävä kehityksen vastaavien mielipiteitä tutkielmaansa. Hänen työssään mielenkiintoiseksi seikaksi nousi innokkuus-käsite, jolla vastaavat kuvasivat ohjaamiensa lasten suhtautumista kestäväan kehitykseen. Myös omassa työssäni vastaajat kuvasivat lasten antamaa palautetta samalla käsitteellä. Innokas on hyvin positiivinen määre, sillä se tarkoittaa kiinnostunutta ja tunteella mukana olevaa. Mykrä toteaaakin, että vaikka innokkuus on hyvä ja positiivinen määre kuvaamaan lasten osallisuutta, kuulostaa se toisaalta pinnalliselta ja häilyvältä. Hänen mielestään tärkeämpää kuin innokkuus, onkin kestävä kehityksen periaatteiden sisäistäminen osaksi kaikkea päivittäistä toimintaa. Kestävä kehitys on laajempi käsite kuin itse työnsäni tutkima metsämörri-toiminta. Tässä kuitenkin pätee sama tosiasia, että innokkuus ei välttämättä kuitenkaan osoita lasten osallistamista ja osallistumista kyseiseen toimintaan. Tämänkin vuoksi sekä toimintaa itseään sekä toiminnan ohjausta on jatkossa reflektoitava ja aktiivisesti suunniteltava ja kehitettävä, vaikka lapset tuntuvat olevan tyytyväisiä toimintaan. Havainnoinnin kautta toimintaan varmasti saa lisää vaihtelua, syvyyttä ja mielekkyyttä, lapsilähtöisyyttä toki unohtamatta. Viidestätoista vastaajasta kahdeksan oli saanut myönteistä palautetta myös vanhemmilta. Tämä vanhemmilta saa-

tu palaute koski luontokasvatusta ja metsäretkiä yleisesti, mutta niihin tämä metsämörritoimintakin nivoutuu täydellisesti. (Mykrä 2012, 39.)

Odotuksia kysellessäni pääosa vastaajista (9) oli halunnut koulutukselta käytännön vinkkejä omaan työhönsä. Muitakin odotuksia oli muun muassa teorian tiedon saanti, uuden oppiminen sekä täysin ulkona toteutettu koulutus. Odotukset olivat toteutuneet joko täysin tai osittain lähes kaikilla vastaajilla. Ainoastaan yksi oli vastannut, etteivät hänen odotuksensa olleet toteutuneet. Tästä voi tehdä sellaisen johtopäätöksen, että koulutuksessa oli ollut käytännön vinkkejä, joita varhaiskasvattajat kokivat tärkeiksi omalle työleen. Kartoitin odotusten lisäksi myös mitä lisää koulutuksessa olisi voinut olla. Tähän oli 40 prosenttia joko jättänyt vastaamatta, vastannut ei osaa sanoa tai että koulutus oli hyvä sellaisenaan. Tästäkin prosenttimäärästä voi ymmärtää, että koulutukseen oltiin oltu aika tyytyväisiä. Muiden vastaukset olivat pääsääntöisesti jakautuneet leikki-ideoiden lisäämiseen ja eri-ikäisille lapsille tarkoitettujen vinkkien lisäämiseen. Vaikka odotukset olivat toteutuneet aika hyvin, olisi toiminnallisia vinkkejä sekä mörrä-ikäisiä lapsia pienemmille lapsille tarkoitettuja vinkkejä haluttu lisää. Koulutuksessa oli hyödyllisimmäksi koettu käytännön ideat sekä materiaalipaketti.

Nämä edellä esitellyt vastaukset ja niistä johtopäätökset esittelevät sekä työntekijöitä että heidän kokemuksiaan käydystä kurssista. Halusin tietää työntekijöiden taustojen lisäksi myös heidän ajatuksiaan ja kokemuksiaan koulutuksesta ja siitä saadusta tiedosta. Seuraavassa kysymyslomakkeen osiossa kysyin kysymyksiä, jotka liittyvät työntekijöiden itse ohjaamaan metsämörritoimintaan ja omat tutkimuskysymykseni liittyvät eniten juuri tähän seuraavaan osioon. Siihen saatu tieto on tullut pääosin tästä koulutuksesta, josta vastaajat ovat olleet pääasiassa tyytyväisiä ja kokeneet saaneensa hyvää käytännön tietotaitoa omaan metsämörritoimintaansa. Vaihtoehtona olisi voinut olla tyytymättömyys ja lisätiedon suuri tarve, jolloin se olisi todennäköisesti näkynyt myös heidän ohjaamassaan toiminnassaan. Näin ei kuitenkaan onneksi ollut asian laita.

Kuten tuloksista ilmeni, lähes kaikki vastaajat olivat aloittaneet metsämörritoiminnan omassa ryhmässään. Eli lähes kaikki työntekijät olivat hyödyntäneet koulutusta työssään. Koulutuksessa olijat olivat jakautuneet eri päiväkotien sekä perhepäivähoidon kesken. Päiväkodeissa näyttäisi olevan paljon luontokasvatusta ja siinä hyödynnetään hyvin kuntamme metsiä. Perhepäivähoidon tilanteesta ei voi tehdä johtopäätöstä ainoas-

taan kahden työntekijän toiminnan kautta. Metsämörritoiminnan ideologiaan kuuluu retkeily säällä kuin säällä. Suomen pakkaset ovat usein kovia, joten se varmasti vaikuttaa eri vuodenaikoihin tapahtuvan toiminnan vaihteluun. Runsaslumiset talvetkin saatavat hankaloittaa pienten mörrilasten metsässä liikkumista. Toki lumi antaa erilaisia mahdollisuuksia harjoittaa erilaisia taitoja ja tutkimuksia. Kesäisin Limingassa päivystää heinäkuun ajan ainoastaan yksi päiväkotikoti ja muut päiväkotien työntekijät ja lapset siirtyvät sinne viettämään päiviään. Usein myös kesäkuussa on paljon lapsia lomalla, joten tämä vaikuttaa varmasti kesäkuukausien toimintaan. Kuitenkin 27 prosenttia vastaajista vastasi retkeilevänsä säällä kuin säällä, ympäri vuoden. Minusta tämä oli yllättävän suuri määrä ja olin positiivisesti yllätynyt siitä.

Haasteitakin oli moni työntekijä kokenut metsämörritoiminnassa. Näitä haasteita oli tuottanut oman lapsiryhmän ikärakenne, suunnitteluajan puute, muutokset, lasten puutteelliset varustukset ja niin edelleen. Ongelmia siis aiheuttivat eri ihmisillä ja lapsiryhmillä eri asiat. Tähän jätti vastaamatta tai vastasi, ettei haasteita ole ollut 47 prosenttia työntekijöistä. Mitään tiettyä suurta yhtenäistä haastetta ei metsämörritoiminnan ohjaajilla ollut. Vastauksia lukemalla sain sellaisen käsityksen, että haasteet liittyivät paljolti juuri päivähoidon kiireeseen. Arjessa suunnittelulle ei välttämättä riittänyt aikaa tai työntekijöiden poissaoloista tai vastaavista aiheutuneet muutokset vaikeuttivat retkien toteuttamista. Kyselylomakkeen lopussa kartoitin mahdollisia kehittämisehdotuksia. Näissä ehdotuksissa useammassa toivottiin yhteistä ideointimahdollisuutta sekä materiaalin hankinnan helpottumista. Määrärahojakin haluttiin korvamerkitä suoraan metsämörritoimintaa varten. Toiveissa oli myös lisäkoulutus, jotta metsämörriohjaajia saataisiin enemmän Limingan varhaiskasvatukseen ja työpaikoille.

Työntekijät pääsivät myös kuvailemaan omia metsämörriretkiään.. Osa vastauksista oli todella kuvailevia ja monisanaisia, osa lyhyempiä selostuksia. Näistä ilmeni, että vaikka retkissä on paljon yhtäläisyyksiä, ovat ohjaajat soveltaneet ohjeita myös omille ryhmilleen sopivammaksi. Kaisa Aalto-Wallin on tutkinut pro gradu – tutkielmassaan erään pienpäiväkodin ympäristökasvatusta. Tutkimuksessa selvitetään kuinka kaikkien päiväkotien kohdalla ympäristökasvatus tapahtuu juuri sen ympäristön ehdoilla, missä päiväkotikoti sijaitsee. Lähiympäristöstä löytyvät ainekset jokaisen päiväkodin omaan ympäristökasvatukseen. Opinnäytetyötäni varten kerätty aineisto myös tukee tätä ajattelua, sillä jokainen ryhmä tekee metsäretkiä juuri omaan lähimetsäänsä tai lähialueelleen. Tämä

tietysti johtuu siitä, että pitkät välimatkat ovat lapsiryhmälle raskaammat kulkea, eivätkä ne aja asiaansa. Onneksi kunnassamme on luontoa ja metsiä, joista lasten on mahdollista kokea ja nauttia. Metsämörritoimintaa olisi hankalampi järjestää jossain suuremman kaupungin keskustassa, jossa olisi pidempi matka metsäluontoon. Toki tämän vuoksihan metsämörritoiminta kehiteltiin, kun luonto alkoi olla lapsista sekä fyysisesti että psyykkisesti liian kaukana. (Aalto-Wallin 2012, 54.)

Varhaiskasvattajista puolet oli tehnyt jotain yhteistyötä samalla kurssilla olleen työntekijän tai työntekijöiden kanssa. Yhteistyö oli pääsääntöisesti ideoiden ja kokemusten vaihtoa. Vähemmän oli mitään toiminnallista yhteistyötä esimerkiksi yhteisten retkien muodossa. Metsämörriretkien kuvailuissa ilmeni, että suurin osa vastaajista toteutti retken jonkun työkaverin tai useamman kanssa, eli toiminnallista yhteistyötä tehdään muiden työkavereiden kanssa. Mitään järjestelmällisiä kokoontumisia tai ideariihiä ei Limingassa ole järjestetty metsämörriohjaajille. Tuloksista ilmeni että 74 prosenttia vastaajista ei kokenut tarvitsevänsä lisäkoulutusta. Heille siis riitti metsämörriohjaajan peruskurssin antama tietotaito, ainakin tällä hetkellä.

Kuten tuloksista ilmeni, lähes kaikki vastaajat olivat aloittaneet metsämörritoiminnan omassa ryhmässään. Eli lähes kaikki työntekijät olivat hyödyntäneet koulutusta työssään. Työntekijät olivat hyödyntäneet käymäänsä kurssia monipuolisesti, varioiden kurssin antia omaan työhönsä sopivaksi. Suurin osa työntekijöistä oli ottanut metsämörriretkien rungon käyttöönsä omassa ympäristökasvatuksessaan. Ympäristökasvatuksella oli vankka sija Limingan varhaiskasvatuksessa ja metsämörritoiminnalla siihen oltiin saatu uusi tapa toimia ja toteuttaa sitä mielekkäästi lasten parissa. Työntekijät toivoivat yhteistä ideariihettä, jossa voisivat keskustella aiheesta ja saada vinkkejä omaan työhönsä. Tämän avulla toimintaa olisi mahdollista saada yhdenmukaisemmaksi ja suunnittelua olisi mahdollista jakaa työntekijöiden ja työpaikkojen kesken. Kyselylomakkeen lopussa kysyin, mitä ideoita ja toiveita työntekijöillä oli metsämörritoimintaan liittyen. Nämä vastaukset lupasin koota yhteen ja välittää varhaiskasvatuksen esimiehille. Toivon, että nämä otetaan huomioon toimintakautta ja määrärahoja suunniteltaessa, jotta metsämörritoiminnan toteuttaminen helpottuisi ja motivaatio työntekijöillä säilyisi.

9. POHDINTA

Ympäristökasvatus on todella ajankohtainen aihe nyky-yhteiskunnassamme. Paljon kuulee puhuttavan kestävästä kehityksestä, kierrättämisestä, vihreistä arvoista ja muista ympäristöön liittyvistä asioista. Luonto on ollut meille suomalaisille todella tärkeä ja rakas paikka kautta aikojen. Oma isänikin aikoinaan vertasi luontoa kirkkoon, sillä luonnonhelmassa hän koki olevansa lähimpänä Luojaansa. Ympäristökasvatus ja kestävä kehitys näkyy myös Jyrki Kataisen hallitusohjelmassa tehdyissä lapsi- ja nuorisopoliittisissa linjauksissa ja tavoitteissa, joiden pohjalta on laadittu Lapsi ja nuorisopoliittinen kehitysohjelma vuosille 2012-2015. (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:6, 4.) Ohjelmassa yhtenä läpileikkaavana teemana on kestävä kehitys. Hallituksen yhtenä hienona tavoitteena on kehittää kotimaastamme maailman ympäristötietoisin kansakunta. Jotta tämä on mahdollista, tulee meidän toteuttaa laaja-alaista ympäristökasvatusta. (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:6, 10.)

Olen itse kokenut metsämörritoiminnan helpoksi ja mielekkääksi toteuttaa omassa lapsiryhmässäni. Materiaalipaketista olen saanut hyvää tietoa ja erilaisia käytännön vinkkejä omaan toimintaani. Tämän lisäksi ohjaajien on mahdollista käyttää mielikuvitustaan ja omaa kiinnostustaan metsäretkien suunnittelussa ja toteuttaa toimintaa oman ja lapsiryhmänsä näköisenä. Tämä motivoikin minua tekemään opinnäytetyöni juuri tästä aiheesta. Olen saanut valtavasti vinkkejä omaan toimintaani työntekijöiden vastauksista. Lupasinkin heille, että opinnäytetyöni valmistuttua annan heille tilaisuuden tutustua siihen. Tämän lisäksi kokoon vielä toivelistauksen, jonka lähetän esimiehillemme, jotta hekin ovat tietoisia työntekijöiden tarpeista metsämörritoimintaan liittyen.

Vaikka Limingan kunta ei ollut valmis hankkeistamaan opinnäytetyötäni, on se päässyt jo hyödyntämään sitä erään kunnallisen päiväkodin vanhempainillassa. Annoin päiväkodin lastentarhanopettajalle työni käytettäväksi, jotta hän voisi esitellä Limingan kunnassa tapahtuvaa metsämörritoimintaa lasten vanhemmille. Moni kurssin käynyt varhaiskasvattajakin on osoittanut kiinnostustaan opinnäytetyötäni ja sen tuloksia kohtaan.

Toivon myös, että esimiehet huomaisivat kuinka hyvin työntekijät ovat hyödyntäneet saamaansa koulutusta ja kuinka tarpeellinen se on ollut. Todennäköisesti jokainen kunnallinen päiväkotitoiminta Limingassa on hyötynyt kyseisestä koulutuksesta. Perhepäivähoidos-

sakin osa hoitajista on tehnyt yhteistyötä myös sellaisten hoitajien kanssa, jotka eivät ole kurssille osallistuneet. Tämän ansiosta myös perhepäivähoito on hyötynyt laajemminkin koulutuksesta kuin ainoastaan kolmen hoitajan työpanoksen verran. Toivon, että metsämörritoimintaa hyödynnettäisiin jatkossa myös enemmän erilaisissa kokoontumisissa ja tapahtumissa. Hyvänä esimerkkinä on eräs päiväkotikoti, jossa tämänvuotinen kevätjuhla oli järjestetty metsämörriteemalla. Olisi ihana saada myös lasten vanhemmat mukaan kokemaan ja osallistumaan metsäretkille ja metsämörritoimintaan. Toivoisin myös lisä- ja jatkokoulutusta kuntamme työntekijöille.

Tämä on minun toinen opinnäytetyöni sosionomiopinnoissani. Ensimmäisen tein paritöinä vuonna 2001. Tällä kertaa osasin jo varautua opinnäytetyöhöni menevään aikaan ja ajankäytön suunnitteluun eri tavalla kuin ensimmäisellä kerralla. Tiesin tämän olevan haastava urakka. Raportointivaihetta jännitin etukäteen eniten sekä sitä kuinka saan kirjoitettua perhe-elämän keskellä. Tällä kertaa keskittymiseni ei voinutkaan olla täydellistä ja hiljaisuutta en saanut ympärilleni, vaikka sitäkin kuvittelin kovasti tarvitseväni. Yllätyin positiivisesti kuinka erilainen opiskelija ja opinnäytetyöntekijä olen nyt kuin sinkkutyttönä vuonna 2001. Nyt koko rupeama oli helpompi suorittaa ja lasten äänet taustalla saivat minut aina välillä elämään myös normaalia kesäloma-arkea, tietokoneella vietetyn puurtamisen sijaan. Näin koen, että vaikka kesälomani kuluikin suurelta osin opinnäytetyöni parissa vietin elämäni parhaimman ja mukavimman lomani, nauttien helteistä ja perheeni seurasta. Tätä kirjoittaessani on lomani melkein loppuillaan ja opinnäytetyöni viimeistä silausta vaille valmis. Aikataulutus osui hyvin kohdilleen ja olen tyytyväinen lopputulokseeni.

Mietin opinnäytetyötäni tehdessäni myös mahdollisia jatkotutkimusaiheita. Monissa vastauksissa toivottiin ideariiheä tai ideointipalavereja esimerkiksi kuukausittain, jolloin olisi varhaiskasvattajien mahdollista jakaa kokemuksiaan ja ideoitaan aiheeseen liittyen. Kyseisen toiminnan alkuunsaattaminen voisi olla hyvä toiminnallisen opinnäytetyön aihe. Olisi myös mielenkiintoista hypätä tulevaisuuteen ja havainnoida kuinka metsämörritoimintaa toteutetaan esimerkiksi vuonna 2020.

LÄHTEET

- Aaltola, Juhani (toim) & Valli, Raine 2010. Ikkunoita tutkimusmetodeihin. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 3. uudistettu painos. PS-Kustannus, Juva.
- Aalto-Wallin, Kaisa 2010. ”Siellä missä näkyy ruohoa, on kaunis metsä”
– tapaustutkimus ympäristökasvatuksesta pienpäiväkodissa. Pro gradu-tutkielma. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta . Opettajankoulutuslaitos, Hämeenlinna.hakupäivä 11.8.2014. <
<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/81400/gradu04162.pdf?sequence=1>>
- Brotherus Annu, Helimäki Elina & Hytönen, Juhani 1994. Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. 18. uudistettu painos. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki.
- Häkkä, Arja & Kuokkanen, Helena & Virolauinen, Arja (toim) 2006. Lapsen parhaaksi. Lähihoitaja varhaiskasvattajana. Edita Prima, Helsinki.
- Kallio, Anu & Sarvimäki Pirjo (toim). Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2006:6. Sosiaalihuollon täydennyskoulutussuositus. Opas kunnille ja kuntayhtymille. Sosiaali- ja terveysministeriö.Yliopistopaino, Helsinki.
- Kinnunen Sini & Montonen, Marja 2008.Vuorovaikutusleikki työvälineenä päiväkodeissa. Vuorovaikutusleikkikoulutuksen käyneiden lastentarhanopettajien kokemuksia. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Diak Etelä, Helsinki. Hakupäivä 11.8.2014. <
http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Helsinki2008/7752c6_Helsinki_Kinnunen_2008.pdf>
- Kuula, Arja 2011. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Toinen painos. Vastapaino, Tampere.
- Lapin ammattikorkeakoulun opinnäytetyön ohje 2013. Hakupäivä 11.8.2014.
< <http://www.lapinamk.fi/fi/Opiskelijalle/Opinto-opas,-AMK-tutkinto/Opinnaytetyon-tekeminen/Opinnaytetyon-yleiset-ohjeet-ja-lomakkeet-Kemi-Tornio>>
- Limingan kunnan esiopetussuunnitelma 2012. Hakupäivä 11.8.2014.
<http://www.liminka.fi/tiedostot/Sivistysosasto/Varhaiskasvatus/Kunnan_varhaiskasvatussuunnitelma_2013.pdf>
- Limingan kunnan laaja hyvinvointikertomus ja hyvinvointisuunnitelma valtuustokaudella 2013-2016. Hakupäivä 11.8.2014.
< <http://liminka01.hosting.documenta.fi/kokous/2014309-4-1.PDF>>

- Limingan kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2013. Hakupäivä 11.8.2014.
>http://www.liminka.fi/tiedostot/Sivistysosasto/Varhaiskasvatus/Kunnan_varhaiskasvatussuunnitelma_2013.pdf<
- Metsämörriohjaajan opas 2011. Uudistettu painos. Suomen latu.
- Mykrä, Niina 2012. : Kestävän kehityksen suunnitelmat Tampereen päiväkodeissa ja kouluissa. Kandidaatintutkielma. Tampereen avoin yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Hakupäivä 11.8.2014. < <http://www.luontokoulut.fi/pdf/kekesuunnitelmat.pdf>>
- Parikka-Nihti, Mari & Haiko, Nina 2011. Lasten keskus.
- Parikka-Nihti, Mari & Suomela, Liisa 2014. iloa ja ihmettelyä. Ympäristökasvatus varhaislapsuudessa. PS-Kustannus, Juva.
- Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:6. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012–2015. Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto. Hakupäivä 11.8.2014.
<<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2012/liitteet/OKM06.pdf?f?lang=fi>>
- Stakes 2005. oppaita 56. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Gummerus Kirjapaino Oy, Saarijärvi. Hakupäivä 9.8.2014. <
<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet.pdf?sequence=1>>
- Suomen latu, internetsivut. Hakupäivä 11.8.2014.
< http://www.suomenlatu.fi/suomen_latu/koulutukset/lastentoiminta/metsamorri/>
- Vartianen, Heidi 2014. Vihreän lipun ympäristökasvatusohjelma – vaikuttavuutta osallisuuden keinoin. Tampereen yliopisto. Pro gradu-tutkielma. Kasvatustieteiden yksikkö. Hakupäivä 11.8.2014. <
<http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/95368/GRADU-1401089660.pdf?sequence=1>>
- Vilkkä, Hanna 2005. Tutki ja kehitä. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki.

LIITTEET

- Liite 1. Kyselylomake
- Liite 2. Saatekirje
- Liite 3. Esimerkki vastausten luokittelusta
- Liite 4. Tutkimuslupa

Liite 1 2 (7)

B) Kysymyksiä itse koulutuksesta

4. Miksi juuri sinä osallistuit koulutukseen, teidän toimipisteestänne?

5. Kuinka paljon tiesit metsämörri-toiminnasta, ennen koulutusta?

6. Mitä odotuksia sinulla oli? Toteutuivatko ne?

Liite 1 3 (7)

7. Olisitko toivonut koulutukseen jotain lisää? Mitä?

8. Mikä oli koulutuksessa hyödyllisintä?

C) Koulutuksen jälkeen

9. Oletko aloittanut metsämörri-toiminnan omassa ryhmässäsi?

kyllä

en

Jos et ole, miksi
et?

10. Onko työpisteesi luontokasvatus muuttunut metsämörriohjaajakurssin käytyäsi?

Jos on, niin miten? Jos ei ole, niin miksi ei?

Liite 1 4 (7)

[illegible]

11. Minkälaista palautetta olet saanut toiminnasta esimerkiksi lapsilta ja heidän vanhemmiltaan?

[illegible]

D) Kysymyksiä itse toiminnasta

12. Kuvaile teidän metsämörriretkeänne, etukäteissuunnittelua, lapsimäärää, tomintaa, aikuisten lukumäärää, paikkaa, kestoa jne.

[illegible]

Liite 1 5 (7)

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

13. Miten teidän metsämörritoiminta vaihtelee eri vuodenaikojen mukaan?

14. Oletko kokenut jonkin asian haasteelliseksi toiminnassa? Oletko soveltanut koulutuksessa saamiasi ohjeita?

Liite 1 6 (7)

15.Oletko tehnyt metsämörritoiminnassa yhteistyötä muiden samassa koulutuksessa olleiden varhaiskasvattajien kanssa? Jos olet, minkälaista?

E) Kysymyksiä jatkosta

16. Oletko kouluttautunut/kouluttautumassa lisää metsämörritoimintaan liittyen?

kyllä

en

Jos olet, mitä koulutuksia olet käynyt/käymässä aiheeseen liittyen?

Liite 1 7 (7)

17. Onko sinulla ideoita tai toiveita siitä, kuinka metsämörritoimintaa voisi kehittää Limingan varhaiskasvatuksessa? Millaista tukea toimintaa toivoisit?

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Kiitos vaivannäöstäsi!

Liite 2 1 (1)

Hoi Kolikok!

Keväinen tervehdys teille kaikille metsämörriohjaajan peruskurssilla 14 -15.6.2013 kanssani olleille. Olen Dagmar Koivula (sosionomi AMK) ja työskentelen Limingan kunnassa perhepäivähoitajana. Aloitin syksyllä 2013 opiskelut Lapin ammattikorkeakoulussa tavoitteena saada lastentarhanopettajan muodollinen kelpoisuus. Tätä varten päivitän vanhaa sosionomitutkintoa suuntautumalla uudestaan ja tekemällä yhden suuntaavan harjoittelun sekä uuden opinnäytetyön.

Opinnäytetyöni teen metsämörritoiminnasta ja erityisesti siitä kuinka te kurssille osallistuneet olette hyödyntäneet kurssilta saatuja tietoja työpaikkanne luontokasvatuksessa. Tähän tarvitsen teidän apuanne. Oheisessa kyselyssä on sekä avoimia että suljettuja kysymyksiä. Olen tarkoituksella jättänyt paljon tilaa vastauksillenne, jotta voitte halutesanne kirjoittaa enemmänkin ajatuksistanne ja toiveistanne aiheeseen liittyen. Lupaan välittää toiveenne myös esimiehillemme. Vastausaikaa on huhtikuun 2014 loppuun saakka. Opinnäytetyöni olisi tarkoitus olla valmis syksyllä 2014.

Opinnäytetyön tekemisessä noudatan tutkimuseettisiä toimintaperiaatteita ja vallitsevaa tietosuojalainsäädäntöä. Vastaan mielelläni opinnäytetyöhöni liittyviin kysymyksiin myös puhelimitse, sähköpostin välityksellä tai vaikka ihan kasvokkain. Valmis opinnäytetyö tulee olemaan luettavissa myös internetissä. Voin laittaa teille linkin osoitteeseen sen ilmestyttyä.

Olen todella kiitollinen vaivannäöstänne ja toivotan kaikille metsäntuoksuista kevättä ja suloista suvea!

Ystävällisin terveisin, Dagmar Koivula

Liite 3 1 (1)

Kysymys 5. Kuinka paljon tiesit metsämörritoiminnasta, ennen koulutusta?

Lomake nro	Vastauksen suora lainaus	Luokiteltu vastaus
1	"Minulla ei ollut ennakkotietoa. "	a) Ei ennakkotietoa
2	"En paljoa"	b) Vähän
3	"Työkavereiden tiedottamana, jotka jo olivat aikaisemmin käyneet metsämörrikoulutukset"	d) Kurssin aikaisemmin käyneiltä työkavereilta saatua tietoa
4	"Enpä juuri mitään. Tiesin, että on olemassa päiväkoteja, jotka ovat erikoistuneet metsämörri-toimintaan."	b) Vähän
5	"Koulutuksen käynyt työkaveri oli kertonut metsämörri idean pääpiirteittäin."	d) Kurssin aikaisemmin käyneiltä työkavereilta saatua tietoa
6	"Sisällöt eivät olleet kovin tuttuja, mutta toiminnan toteuttamisesta päiväkodissa oli työharjoittelun kautta vähän kokemusta. "	b) Vähän
7	"Olin jonkun verran kuullut, mutta virallista metsämörriä ei ryhmässämme toteutettu. Metsäretket ja luonto kyllä oli toiminnassa mukana ennen koulutusta."	c) Jonkin verran
8	"En juuri mitään."	a) Ei ennakkotietoa
9	"Jonkin verran kuullut toisilta työkavereilta, jotka olivat jo käyneet koulutuksen."	d) Kurssin aikaisemmin käyneiltä työkavereilta saatua tietoa
10	"En oikeastaan mitään."	a) Ei ennakkotietoa
11	"Olin kuullut toiminnasta ja jonkin verran myös mukana samassa toimipisteessä työskentelevien koulutuksen saaneiden, käydessä lasten kanssa metsäretkillä."	c) Jonkin verran
12	"Olin käyttänyt metsämörri kirjaa oma toimisest...vinkejä kirjasta."	e) omatoimista tiedonhakua jo ennen kurssia
13	"Aika paljon"	f) Aika paljon
14	"Olin kuullut siitä hyviä ja mukavia kokemuksia työkavereilta. Tarkkaa käsitystä koulutuksensisälöstä minulla ei ollut. "	c) Jonkin verran
15	"Olin lukenut netistä ja kirjoista aika paljon."	e) omatoimista tiedonhakua jo ennen kurssia

Vastauksen luokittelua

- a) Ei ennakkotietoa
- b) vähän
- c) Jonkin verran
- d) Kurssin aiemmin käyneiltä työkavereilta saatua tietoa
- e) Omatoimista tiedonhakua jo ennen kurssia
- f) Aika paljon

Liite 4 1 (1)

LIMINGAN KUNTA

VIRANHALTIJAPÄÄTÖS

Varhaiskasvatusjohtaja

27.2.2014

7 §

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS / KOIVULA

Asia

Lapin ammattikorkeakoulussa opiskeleva Dagmar Koivula hakee lupaa tutkia kuinka Metsämörritoiminta on lähtenyt käyntiin Limingassa kyseisellä kurssilla olleiden toimesta Limingan päiväkodeissa. Opiskelija kerää tutkimusaineistonsa keväällä 2014 (ajalla 1.4.2014 - 31.5.2014).

Päätös

Hyväksytään Dagmar Koivulan anomus tutkimuksen tekemiseen. Opiskelija luovuttaa valmiin opinnäytetyön korvauksetta pdf-tiedostona tutkimuslupan antaneelle organisaatiolle.

Päiväys ja allekirjoitus

Liminka 27.2.2014

Minna Kärkkäinen
Varhaiskasvatusjohtaja

Jakelu

Dagmar Koivula
Aluepäiväkodinjohtajat
Päiväkodinjohtaja